

PROJEKTO
NUO ANTIGONĖS IKI
BARBOROS RADVILAITĖS
PRIEDAI

Lietuvių kalbos ir literatūros mokytojos
ekspertės Onutės Baumilienės siūlymai

VIKC

2022

TURINYS

<i>Prozos analizė ir interpretacija</i>	3
Pirmasis Verterio laiškas.....	4
Kuprelio ir Verterio lyginamoji paveikslų analizė.....	6
H. Melvilio „Mobis Dikas, arba Banginis“: kontekstų svarba.....	11
Girdvainio ir kapitono Ahabo lyginamoji paveikslų analizė.....	14
<i>Poezijos analizė ir interpretacija</i>	21
J. Vaičiūnaitės „Vakarėjančiam parke“.....	22
J. Vaičiūnaitės „Kriaušė žydi“.....	23
J. Vaičiūnaitės „Surūdijusi rožė“.....	25
R. Frosto poema „Šeimos laidotuvės“.....	27
<i>Dramos analizė ir interpretacija</i>	31
Moljero „Tartiufas“: pamokos planas.....	32
Žemaitės „Trys mylimos“: teksto suvokimas.....	35
Galimi teksto suvokimo atsakymai.....	38
Žemaitės „Trys mylimos“: pamokos planas.....	40
Sofoklio „Antigonės“ teksto suvokimas.....	42
Galimi teksto suvokimo atsakymai.....	47

PROZOS ANALIZĒ

IR

INTERPRETACIJA

NAUJA TEMA. J. V. Gėtė. „Jaunojo Verterio kančios“ (ištrauka)

Verterio laiškas Vilhelmui, 1771 m. gegužės 4 d.

1	Kaip aš džiaugiuosi, kad išvažiavau! Brangusis	Retoriniai sušukimai – ką jie
2	drauge, štai kokia žmogaus širdis! Palikau tave, kurį taip myliu,	rodo?
3	be kurio negalėjau gyventi, ir džiaugiuos! Žinau, kad tu man	Paradoksas: prieštaringa
4	atleisi. Argi kitos mano pažintys nebuvo lyg tyčia taip likimo	prigimtis.
5	parinktos, kad užduotų man rūpesčių? Vargšėlė Leonora! O vis	Likimas – kančių šaltinis
6	dėlto aš čia niekuo dėtas. Argi aš kaltas, kad, maloniai leisdamas	(retorinis klausimas).
7	laiką su jos žavia sesute, sukėliau jos vargšėj širdy aistrą? O vis	Lenoros aistra. Retoriniai
8	dėlto – ar visai nekaltas? Ar nekursčiau jos jausmų? Ar	klausimai – ką jie rodo?
9	nesismaginau tikrai natūraliomis jos atviros širdies apraiškomis,	Parodo herojaus dvilypumą,
10	kurios dažnai sukeldavo mums juoką, nors nieko juokinga jose	kaltę.
11	nebūdavo, ar aš... O, tas žmogus! Kokią jis turi teisę krimstis?	
12	Mielas drauge, aš pasitaisysiu, prižadu tau, aš nebegromuliuosiu,	
13	kaip anksčiau, tų menkų blogybių, kurias mums atneša likimas.	
14	Aš džiaugiuos dabartimi, o praeitis tegu ir lieka praeitimi.	
15	Žinoma, tavo teisybė, brangusis: žmonės daug mažiau kentėtų,	
16	jeigu savo vaizduotės galia – dievai žino, kodėl jie tokie, –	Ar iš tiesų likimas neša
17	negrįžtų nuolat prie buvusių blogybių ir verčiau stengtųsi gyventi	blogybes? Veikėjas sau
18	abejinga dabartimi.	nekritiškas.
19	Būk malonus ir pasakyk mano motinai, kad aš kuo	
20	geriausiai sutvarkysiu jos reikalą ir artimiausiu laiku duosiu jai	Vilhelmo charakteristika.
21	žinią. Aš kalbėjau su savo teta ir įsitikinau, kad ji anaipol ne	Kokia 1 pastraipos tema?
22	tokia nedorėlė, kokia ją laiko mūsiškiai. Ji yra guvi, smarki, geros	Kaip kalbos stilius
23	širdies moteris. Aš išdėsčiau jai savo motinos skundą dėl	charakterizuoja Verterį?
24	neišmokėtos paveldėjimo dalies; ji išklojo man savo motyvus,	
25	priežastis ir sąlygas, kuriomis ji tuoj pat viską atiduotų, ir net	
26	daugiau, negu mes reikalaujame. Vienu žodžiu, dabar apie tai	
27	nenoriu rašyti, pasakyk mano motinai, kad viskas bus gerai.	
28	Tvarkydamas šį reikalą aš dar kartą įsitikinau, mielas, kad	
29	nesusipratimas ir tinginystė sukelia daugiau painiavos pasaulyje	

30	negu klasta ir piktybė. Šios pastarosios bent jau rečiau	
31	sutinkamos.	
32	Apskritai man čia gera, vienuma veikia mano širdį	
33	kaip stebuklingas balzamas šiame rojaus kampely, o pavasaris,	Kokia 2 pastraipos tema?
34	jaunystės metas, visa jėga šildo mano dažnai krūpčiojančią širdį.	Kaip veiksmai
35	Kiekvienas medis, kiekviena žalitvorė apsipylę žiedais, gera būtų	charakterizuoja Verterį?
36	kaip tam karkvabaliui nardyti kvapų jūroje ir vien iš jų traukti	
37	maistą.	
38	Pats miestelis nekoks, bet apylinkės neapsakomai	Vieta, laikas būsena.
39	gražios. Tas paskatino velionį grafą fon M. užveisti sodą ant	Ką mums byloja
40	vienos iš kalvų, kurios čia nuostabiai kryžiuojasi ir sudaro žavius	pasikartojanti širdies
41	slėnius. Sodas visiškai paprastas, ir vos įkėlęs koją pajunti, kad	metafora? Ką apie gamtos ir
42	jo planą piešė ne mokytas sodininkas, o jautri širdis, kuri norėjo	žmogaus santykius kalba
43	čia būti laiminga. Prisiminęs velionį, jau išliejau ne vieną ašarą	pavasario metafora bei
44	sukrypusioj lapinėj, kuri buvo jo, o dabar yra ir mano	palyginimas su karkvabaliu?
45	mėgstamiausia vietelė. Greit aš būsiu šio sodo šeimininkas;	
46	sodininkas man palankus, – nors dar tik kelios dienos, kai mes	
47	pažįstami, bet mūsų pažinties jam neteks gailėtis. (410 ž.)	Sodo metafora.
	<i>Vertė Eugenija Vengrienė</i>	Kaip sodo apibūdinimas charakterizuoja Verterį?

IŠVADOS. **Teksto segmentavimas:**

- 1 pastraipa: aplinkybės (likimo ir žmogaus santykis).
- 2 pastraipa: veikėjas (Verterio įžvalga apie žmonių santykius).
- 3 pastraipa: laikas.
- 4 pastraipa: vieta.

1 grupė. UŽDUOTIS. Remdamiesi tekstu, parašykite 250 ž. rašinėlį „Kas žmogui svarbiau: širdis ar protas?“

2 grupė. UŽDUOTIS. Remdamiesi tekstu, parašykite 250 ž. rašinėlį „Koks žmogaus ir likimo santykis?“

NAUJA TEMA. I. Šeinius „Kuprelis“ ir J. V. Gėtės romano „Jaunojo Verterio kančios“: fragmentų lyginamoji analizė ir interpretacija

ANALIZĖS IR INTERPRETACIJOS KRYPTIS: **Įsimylėjėlių – Kuprelis ir Verteris – būsenos.**

PIRMAS TEKSTAS. I. Šeinius romanas „Kuprelis“; 10 skyriaus fragmentai

UŽDUOTIS. Remdamiesi klausimais ir užduotimis, išnagrinėkite pirmąjį tekstą.

PASTABA. Mokiniams tekstas ir užduotys pateikiami be spalvų.

1	Vėl pasakoja Kuprelis.	1) Kuo ypatingas pasakojimas? Kas jį perteikia?
2	– Pamačiau ją pirmą kartą bažnyčioj.	
3	Matydavau ją nuo viškų ¹ kas šventadienis. Prie	2) Kuo ypatinga meilės patirtis Kupreliui?
4	paskutiniojo pilioriaus ² , ties kairiuoju altorium.	
5	Nesistodavo niekur kitur. Kartais atsigrįždavo ir	
6	pažiūrėdavo aukštyn į vargonus. Tuomet, būdavo,	
7	mūsų akys sulieja akimirksniui savo žvilgsnius. Aš	3) Nuo kokio veiksmo prasideda Kuprelis susižavėjimas Gunde?
8	noriu žiūrėti į ją, jos atvirą grakštų veidą, gujas ³ giliai	4) Išrinkite veiksmožodžius, rodančius Kuprelis būseną. Kokia ta būsena?
9	akis kuo ilgiausiai, bet ji bematant galvelę pakreipia	
10	ir jau į altorių meldžias. Laukiau jos žvilgsnių,	
11	nepraleisdavau nei vieno. Sekiau pakėlęs galvą,	
12	kuomet ji vėl atsigrįš. Nerūpėjo jau nei gaidų ⁴	
13	daboti ⁵ . Iš karto visą puslapį perskaitau ir atmintyje	
14	laikau. Ir groti sekėsi geriau negu kuomet. Visa	
15	bažnyčia, viskas gaudė mano vargonais. Žmonės	5) Kaip meilė susijusi su kūrybiškumu?
16	darės maldingesni, nuo klebono gaudavau veik	
17	kiekvieną šventadienį vis didesni pagyrimą.	

¹ Viškos – bažnyčios galerija ant įėjimo vargonams ir giedotojams (LKŽ).

² Piliorius – kolona (LKŽ).

³ Gujus – guvus, judrus.

⁴ Gaidos – natos (LKŽ).

⁵ Daboti (dabar nevartojamas) – sekti (LKŽ).

18	Laike pamokslo būdavo geriausia. Norėdavau,	
19	kad kunigas jį sakytų, niekuomet jo nepabaigdamas.	
20	Tuščia darėsi, kai žmonės pradėdavo eiti iš	6) Kuprelis Gundės buvimą įvardija
21	bažnyčios. Išėdavo ir ji... Dingdavo ūkanota pasaka.	kaip pasaką. Kokia tai meninė raiškos
22	Po visam, būdavo, tekinas lekiu į šventorių.	priemonė? Paaiškinkite jos reikšmę
23	Ieškau jos tarp būrelio merginų ir berniukų. Niekur	siedami su tekstu.
24	nebūdavo matyt.	
25	Man nuostabu darės, kur ji galėjo taip greitai	
26	dingti. Vieną kartą net pamaniau, kad gal man tik	7) Įsimylėjėliui atrodo, kad vaidenasi,
27	vaidinas.	jį slegia baimė? Kodėl Kuprelis taip
28	Eidavau namon, tikėdamas ją kitą kartą kuomet	jaučiasi?
29	pamatyti. Bet drauge slėgė baimė, kad niekuomet	
30	daugiau nepamatysiu.	
31	Ateidavo ji bažnyčion sodietiškai ⁶ , bet gražiai	
32	apsirėdžiusi. Matyt, mėgo tamsiai raudonas varsas ⁷ .	
33	Labiausiai jai tiko beveik juosvas sijonas ir balta kaip	8) Kuprelis susižavėjimas prasideda
34	sniegas bliuze plačiom rankovėm.	nuo įdėmaus žvilgsnio, tačiau vėliau
35	Ūgio ji buvo ne aukšto, vidutinio, bet labai dailiai	jis stebi, kaip atrodo jo mylimoji.
36	išaugusi. Skaisčiais raudonais veideliais. Kaip	Raskite bent vieną palyginimą ir
37	pražydusi rožė. Galvelę gobė dideli, tankūs, tamsiai	deminutyvą, įvardykite, paaiškinkite
38	geltoni plaukai. Antakiai dar tamsesni. Iš tolo atrodė	jo reikšmę siedami su tekstu.
39	net juodi. Ir tai nepaprastai ją dabino ⁸ . <...>	
40	Tik ją pamatydavau, visa bažnyčia man	9) Kokie permainingi jausmai užvaldo
41	nušvisdavo. Apsiniaukdavo, kai pastebėdavau, kad į	Kuprelis širdį pamačius mylimąją ir
42	ją dešimtys berniukų akių žiūrė. Kad, rodos, būdavo,	pastebėjus, kad ne jis vienas stebi
43	įmanyčiau, uždrausčiau vyrams į moteris bažnyčioje	Gundės grožį? Kokia meninė
44	žiūrėti.	priemonė vartojama permainingiems
45	Nuo to laiko pradėjau daugiau savo išvaizdai	jausmams atskleisti? 10) Meilė Gundei
46	domės kreipti. Pasisiūdinau dailesnius rūbus.	pakeičia Kuprelį ne tik dvasiškai, bet
47	Susitaisiau minkštus, blizgančius batus. susigadojau ⁹	

⁶ Sodietiškai – valstietišškai (LKŽ).

⁷ Varsos (dabar nevartojamas) – spalvos (LKŽ).

⁸ Dabinti – puošti, gražinti (LKŽ, DLKŽ).

⁹ Susigadoti – įsigyti (LKŽ).

48	gerą skrybėlę. Nusipirkau lazdą sidabrine galva.	ir fiziškai. Pateikite šiam teiginiui
49	Prausius geresniu muilu, rūpestingiau šukavaus. Ir	argumentų.
50	nepajutau, kaip netrukus virtau visoj apylinkėj	
51	geriausiai vilkinčiu vyru.	
52	Pirmai , nors man pinigų netrūkdavo, nesidabinau	
53	labai, nesitaisiau nei gerų rūbų, nieko. Ir batus ne taip	
54	dažnai šveisdavau.	
55	Skusdavaus tik rečiau. Plaukai ilgiau galėjo kaip	
56	norėjo augti. Bet ji, nors jos dar nepažinau, visiškai	11) Koks paradoksas skamba sakinyje
57	mane pakeitė.	„ji, nors jos dar nepažinau, visiškai
58	Ir aš pats nesuprantu, kodėl taip greitai ją	mane akeitė“? Pasvarstykite, ar iš
59	pamylėjau. Kodėl taip smarkiai ji iš pirmo pamatymo	tiesų Kuprelį pakeičia Gundė.
60	mane sužavėjo? Tą pat dieną, kai dar pirmą kartą	12) Kaip Kuprelis aiškina įsimylėjimo
61	pradėjau groti Skardžių bažnyčioje. Tik atkėliau	priežastį? Kokia meninė priemonė
62	galvą nuo vargonų ir žvilgterėjau žemyn, į žmones, ir	vartojama meilės priežasčiai
63	pamačiau ją. Man sužėrėjo ir sutemo akyse. (443 ž.)	nusakyti? Pasvarstykite, kodėl būtent
		tokia.
		13) Pamačius Gundę, Kuprelį apima
		dvejopa būseną? Kokia ji? Kokie
		žodžiai tą būseną atskleidžia? Kokia
		tai meninė priemonė?

Šaltinis: Ignas Šeinius, Raštai I, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2001; prieiga per internetą: http://www.xn--altiniai-4wb.info/files/literatura/LH00/Ignas_%C5%A0einius._Kuprelis.LHM800.pdf

ANTRAS TEKSTAS J. V. Gėtės romano „Jaunojo Verterio kančios“ laiško fragmentai

UŽDUOTIS. Remdamiesi klausimais ir užduotimis, išnagrinėkite antrąjį tekstą.

PASTABA nr. 1. Mokiniams tekstas ir užduotys pateikiami be spalvų.

PASTABA nr. 2. Tekstą sudaro **trys segmentai**, analizės ir interpretacijos vienetai, šį kartą beveik sutampantys su pastraipų ribomis; pasakotojo valia tai 3 skirtingos temos, siejamos vieno laiško. Tekstą segmentais skaido tas, kuris analizuoja ir interpretuoja. Skaidymas gali būti įvairus: pagal temas; sakinių, pastraipų, posmelių ribas ar pan.

	<i>Birželio 16 d.</i>	
1	Kodėl tau nerašau? Klausi, nors esi mokslo	
2	žmogus. O juk galėtum atspėti, kad man gera ir...	
3	vienu žodžiu, nauja pažintis įstrigo man į širdį. Aš...	
4	kaip čia pasakius... Papasakoti tau viską iš eilės, kaip	1) Kokia Verterio laimės priežastis ir
5	ten buvo, kaip susipažinau su labai miela būtybe,	kodėl jis abejoja, ar gali nusakyti
6	vargiai pavyks. Aš linksmas ir laimingas, taigi prastas	laimės priežastį?
7	pasakotojas. Angelas? Fe, taip sako kiekvienas apie	
8	savo merginą, tiesa? Ir vis dėlto neįstengiu tau	2) Kokiomis savybėmis Verteris
9	apsakyti, kokia ji tobula, kodėl ji tobula; užtenka to,	apdovanoja savo mylimąją? Kokia
10	kad ji visai mane pavergė. Tiek paprastumo šalia tokio	charakteristika kartojasi?
11	proto, tiek gerumo šalia tokios tvirtybės, tokia sielos	
12	ramybė šalia tokio gyvumo ir veiklumo. Visa tai tušti	
13	plepalai, ką aš čia apie ją sakau, niekingos	
14	abstrakcijos, kurios neišreiškia nė vieno jos esybės	
15	bruoželio. Kitą kartą... Ne, ne kitą kartą, dabar tuojau	
16	viską tau apsakysiu. Jei ne dabar, tai jau ir niekada.	
17	Juk, tarp mūsų kalbant, pradėjęs rašyti aš jau tris	3) Kokie veiksmai charakterizuoja
18	kartus buvau bemetas plunksną ir beliepiąs balnoti	Verterio būseną? Kokia ji?
19	žirgą joti pas ją. O juk šiandien rytą prisiekiau nejoti	4) Ką reiškia pirmajame segmente
20	ir vis dėlto kas minutė bėgu prie lango žiūrėti, ar dar	pasikartojantys nutylėjimai
21	aukštai saulė...	(daugtaškiai)?
22	Niekaip negalėjau savęs įveikti, turėjau ją	5) Antra laiško pastraipa parašyta
23	aplankyti. Štai aš vėl namie, Vilhelmai, suvalgysiu	vėliau nei pirmoji – kodėl? Kas valdo
24	vakarienei sumuštinį ir rašysiu tau. <...> mes sutarėm,	laiško adresantą?
25	kad aš pasamdysiu karietą, nuvešiu savo šokėją ir jos	
26	pusseserę į pasilinksminimo vietą, o pakeliui	
27	paimsime dar Šarlotą S. „Jūs susipažinsite su gražia	6) Palyginkite žinomas liaudies
28	mergina“, – tarė mano šokėja, kai mes per didelį,	pasakas su antrajame segmente

29	gražiai išretintą mišką važiovom į medžioklės namus.	pristatomu siužetu – kuo laiške
30	„Žiūrėkit, kad neįsimylėtumėt!“ – pridūrė jos	pasakojama situacija primena
31	pusseserė. „O kodėl?“, – paklausiau aš. „Ji jau	pasakas?
32	sužadėta, – atsakė ši, – su puikiu žmogumi, kuris po	
33	tėvo mirties išvažiavo tvarkyti savo reikalų ir gauti	
34	paskyrimo į aukštą vietą.“ Tą žinią išklausiau gana	
35	abejingai. <...>	
36	Aš išlipau, prie vartų priėjo tarnaitė ir paprašė	
37	valandėlę luktelti, panelė Lota tuojau ateisianti. Aš	
38	nuėjau per kiemą prie gražių namų ir, kai užlipęs	
39	laipteliais įžengiau pro duris vidun, <u>pamačiau toki</u>	7) Kuo ypatingas tas realybės
40	<u>žavų reginį, kokio niekada nebuvo matęs. Priangy</u>	paveikslas, kuriame pirmą kartą
41	<u>koks šešetas vaikų nuo vienuolikos iki dvejų metų</u>	Verteris pamato savo mylimąją Lotą?
42	<u>amžiaus kirbėjo apie grakščią vidutinio ūgio merginą</u>	Pasvarstykite, kas galėjo taip sužavėti
43	<u>su paprasta balta suknele ir rausvais kaspinais prie</u>	Verterį.
44	<u>krūtinės ir rankovių. Ji laikė rankose kepalėlį juodos</u>	
45	<u>duonos ir raikė ją mažyliams, kiekvienam pagal amžių</u>	
46	<u>ir apetitą, ir darė tai taip meiliai, taip nuoširdžiai</u>	
47	<u>kiekvienas šaukė „ačiū“, iš anksto keldamas rankeles</u>	
48	<u>ir laukdamas savo riekės, o paskui vieni patenkinti</u>	
49	<u>daviniu nėrė šalin, kiti, ramesnio būdo, palengva</u>	
50	<u>traukė prie vartų paspoksoti į atvykėlius ir karietą,</u>	
51	<u>kuria išvažiuos jų Lota. „Prašom atleisti, – tarė ji, –</u>	
52	<u>kad priverčiau jus užėti vidun, o damas laukti.</u>	
53	Rengdamasi ir aiškindama, ką reikės padaryti	
54	namuose, kol manęs nebus, užmiršau išdalinti	
55	vaikams pavakarius, o jie nenori, kad kas kitas jiems	
56	raikytų duoną.“ <u>Aš pasakiau kažkokį komplimentą, o</u>	8) Kada Verteris atgauna prarastą
57	<u>pats visa siela gėrėjausi jos išvaizda, balsu, judesiais,</u>	žadą? Atkreipkite dėmesį – ar
58	<u>ir tik kai ji įbėgo į kam-barį pasiimti vėduoklės ir</u>	skaitytojui pristatoma konkreti Lotos
59	<u>pirštinių, galėjau atsipeikėti nuo netikėto įspūdžio.</u>	išvaizda?
60	<...> (454 ž.) <i>Vertė Eugenija Vengrienė</i>	

Šaltinis: Johanas Vofgangas Gėtė, „Jaunojo Verterio kančios“, Vilnius: Žaltvykslė, 2007.

UŽDUOTIS. REMDAMIESI ABIEM TEKSTAIS, PALYGINKITE KUPRELIO IR
VERTERIO BŪSENAS.

NAUJA TEMA. H. Melvilis. „Mobis Dikas, arba Banginis“

79 skyrius. PRERIJOS¹⁰

1	Nė vienas fizionomistas ¹¹ , nė vienas frenologas ¹² dar nebandė	
2	patyrinėti Leviatano ¹³ veido linijų, apčiupinėti jo galvos gumbų. Tokio	
3	sumanymo sėkmės šansas ne didesnis negu Lavaterio ¹⁴ bandymo apžiūrėti	
4	Gibraltaro uolos raukšles arba Galio ¹⁵ mėginimo užlipus kopėčiomis	
5	apčiupinėti Panteono ¹⁶ kupolą. Tačiau savo garsioje knygoje Lavateris	
6	samprotauja ne tik apie įvairius žmonių veidus, jis įdėmiai studijuoja	
7	žirgų, paukščių, gyvačių ir žuvų veidus ir smulkiai aptaria įvairiopų jų	
8	išraiškų niuansus. Visai taip pat Galis bei jo mokinys Špurcheimas ¹⁷	
9	nepraleido progos pareikšti samprotavimų ne tik apie žmogaus, bet apie	
10	įvairiausių gyvų padarų frenologines ypatybes. Ir nors man stinga	
11	kvalifikacijos būti pionieriumi taikant šitas dvi pusiau mokslines	
12	disciplinas Leviatanui, vis dėlto pabandysiu. Aš imuosi visko ir pasiekiu	Kokį uždavinį sau kelia
13	ties, kiek įstengiu.	pasakotojas?
14	Fizionomisto požiūriu, spermacetinis banginis ¹⁸ – anomali	
15	būtybė. Jisai neturi nosies. Kadangi nosis – centrinė ir matomiausia veido	
16	dalys ir kadangi kaip tik ji suteikia mūsų minai baigiamąjį štrichą, šito	
17	išorinio organo trūkumas labai smarkiai paveikia banginio išraišką. Ir kaip	
18	įveisiant vaizdingą parką ar sodą nepavyks jo išbaigti, neįrengus matomoje	
19	vietoje kokio nors obelisko, kupolo, statulos ar bokšto, taip ir veidui stigs	

¹⁰ Prerijos – (prancūzų k. *prairie* – pieva) Šiaurės Amerikos stepė (TTŽ).

¹¹ Fizionomistas – (prancūzų k. *physionomiste*) žmogus, iš veido judesių ir mimikos mokantis spręsti apie kito žmogaus vidinę būseną ir nuotaikas (TTŽ).

¹² Frenologas – frenologijos atstovas. Frenologija – klaidinga teorija, aiškinanti, kad pagal žmogaus kaukolės formą galima spręsti apie jo protinius sugebėjimus ir psichines savybes.

¹³ Leviatanas – biblinė pabaisa – milžiniškas jūrų slibinas, Dievo priešininkas. Biblijoje Leviatanu (hebrajų kalba – besiranganti būtybė) vadinami įvairūs jūrų gyvūnai, daugiausia legendinės jūrų pabaisos, dar vadinamos krokodilais, drakonais, banginiais (pagal VLE).

¹⁴ Lavateris – 19 a. pr. šveicarų rašytojas ir psichologas, fizionomikos kūrėjas.

¹⁵ Galis – 19 a. vokiečių frenologas.

¹⁶ Panteonas – visų dievų šventykla senovės Graikijoje ir Romoje.

¹⁷ Špurzheimas – 19 a. vokiečių frenologas.

¹⁸ Spermacetinis banginis – kašalotas.

20	harmonijos, jeigu jame nekyšos nosies varpinė su prapjovimais.	Kokių argumentų
21	Pabandykit numušti nosį Fidijo ¹⁹ Dzeusui ir pamatysite, koks apgailėtinas	pasitelkia pasakotojas
22	vaizdas! Tačiau Leviatanas yra toks kolosališkas, visos jo proporcijos	banginio benosiam
23	tokios didingos, kad tas trūkumas, kuris taip išbjaurintų skulptūrinį Dzeusą,	grožiui patvirtinti?
24	jam joks trūkumas. O ne, jis dar padidina Leviatano orumą. Nosis banginiui	Ką reiškia
25	visiškai nereikalingas daiktas. Kai iškilę į <i>fizionom'mę</i> kelionę jūs savo	frazologizmas
26	keturirkle valtimi lenkiate milžinišką jo galvą, jūsų pagarbaus žavesio nė	„pavedžioti už nosies“?
27	akimirksniui neaptemdo mintis apie nosį, už kurios jį būtų galima pavedžioti.	Kokia prasme jis
28	O kaip neatstoja kartais šita įkyri mintis, kai žvelgiate į galingą karūnuotą	vartojamas tekste?
29	parapijos seniūną savo soste.	
30	Fizionomijos požiūriu imponantiškiausiai spermacetinis	Ką stiliui suteikia
31	banginis atrodo iš priekio. Tada jis tiesiog neprilygstamas.	netikėtai trumpa
32	Pilna minčių aukšta žmogaus kakta yra lyg jaudriai aušrą	pastraipa?
33	pranašaujantys Rytai. Garbanota ramioje ganykloje besiganančio buliaus	
34	kakta yra paženklinta kilnumo. Aukštyn kalnų tarpekliais sunkų pabūklą	
35	stumiančio dramblio kakta – didinga. Tiek žmogaus, tiek gyvulio kakta yra	
36	panaši į didžiulį auksinį antspaudą, kuriuo vokiečių imperatoriai	Ką apie žmogaus kaktą
37	tvirtindavo savo įsakus. Joje įrašyta: „Tądien sutvėrė mano ranka.	byloja metafora „rėžis
38	Viešpats.“ Tačiau daugumos gyvulių, o kartais net žmonių kaktos – tik	Alpių pievos palei sniego
39	rėžis Alpių pievos palei sniego liniją. Nedaug tėra kaktų, kurios kaip	liniją“?
40	Šekspyro ²⁰ arba Melanchtono ²¹ būtų iškilusios taip aukštai ir nusileidusios	
41	taip žemai, kad akys atrodytų tarytum potvynių nežinantys, amžini, tyri	
42	kalnų ežerai, o kaktos raukšlėse vaidentųsi šakotų minčių pėdsakai, kuriuos	
43	susekėt nusileidę čia numalšinti troškulio, kaip Šiaurės Škotijos	
44	medžiokliai suseka sniege ir galingas kaktos orumas, tačiau spermacetinio	
45	banginio tas kaktos orumas yra tiek daug didesnis, kad žiūrint į jį tiesiai iš	
46	priekio, dievybės esimas ir blogio galybė jaučiama kur kas stipriau, negu	
47	žiūrint į kitus gyvus padarus. Nes jūs regite ne kokią nors apibrėžtą vietą,	
48	ir Čia nėra nė vieno ryškaus bruožo: nei nosies, nei akių, nei ausų, nei	
49	burnos, nei apskritai veido, kurio jis nė neturi, o tik platų kaktos skliautą,	
50	išvagotą mįslių ir nešantį nebylių žūtį velbotams, laivams, žmonėms. Ir iš	

¹⁹ Fidijas – senovės graikų skulptorius, ypač išgarsėjęs Dzeuso skulptūra.

²⁰ Šekspyras – Renesanso epochos dramaturgas, poetas.

²¹ Melanchtonas – 16 a. humanistas, reformacijos veikėjas.

51	profilio toji neapsakoma kakta nesumažėja, nors, aišku, iš šono jos didybė	
52	nebe taip gniuždo. Užtat iš profilio labiau matoma ta horizontali, pusapvalė	Kokia šios pastraipos
53	įduba kaktos viduryje, kuri, anot Lavaterio, žmogaus kaktoje yra	tema?
54	genialumo ženklas.	
55	Čia dabar? Spermacetinis banginis ir genialumas? Nejaugi	
56	spermacetinis banginis rašė knygas arba sakė kalbas? O ne, didžiausias	Raskite paradoksą ir
57	banginio genialumas tas, kad jis niekada jo neįrodinėjo. Dar labiau tą	paaškindite jo prasmę
58	genialumą pabrėžia piramidinė banginio tyla. Ir tai man kelia mintį, kad jei	tekste.
59	didysis spermacetinis banginis būtų žinomas senovėje jauniems Rytams,	
60	anų laikų vaikiškai magiška mintis būtų jį sudievinusi. Juk sudievinio tais	
61	laikais žmonės Nilo krokodilą dėl to, kad jis neturi liežuvio, o	
62	spermacetinis banginis taip pat jo neturi, teisingiau, jo liežuvis toks mažas,	
63	kad paerzinti jūsų jis negali. Jeigu ateityje kokia nors aukštos civilizacijos	
64	poetinė nacija sugebės parsivilioti atgal linksmus senovės Pavasario dievus	
65	ir vėl pasodins juos į sostą mūsų egocentriškame ²² danguje bei	
66	ištuštėjusiose kalvose, kur seniai jau nebešoka elfai ir fėjos, tada, tikėkit	
67	manimi, didysis spermacetinis banginis bus šito Olimpo ²³ Dzeusas ²⁴ .	
68	Šampoljonas ²⁵ iššifravo raukšlėtus granito hieroglifus. Tačiau nėra	
69	pasaulyje Šampoljono, kuris galėtų iššifruoti egiptietiškas žmogaus ar	Kas rodo, kad pasakotojo
70	kokios kitos būtybės veido paslaptis. Fizionomika, kaip ir bet kuris	mąstymas kritiškas?
71	mokslas,— neilgaamžis prasimanymas. Ir jeigu seras Viljamas Džonsas ²⁶ ,	
72	mokėjęs trisdešimt kalbų, neįstengė perskaityti, kas parašyta paprasčiausio	
73	valstiečio veide, negalėjo įspėti gilesnės ir subtilesnės prasmės, tai negi	Susiekite tekstą su
74	pavyks mažaraščiui Izmaeliui perskaityti kraupius chaldėjiškus ²⁷ rašmenis	skyriaus pavadinimu.
75	spermacetinio banginio kaktoje?	Įvardykite teksto loginį
76	Štai toji kakta. Skaitykite patys, jeigu mokat. (709 ž.)	lygmenį: temą, problemą,
	<i>Tekstą vertė Irena Balčiūnienė</i>	idėją.

²² Egocentrizmas – (lotynų k. *ego* + *centrum* – aš + vidurys), tam tikra vienas pusė, tik su savuoju *Aš* susijusi, nuostata, kuri pasireiškia perdėtu dėmesiu sau, savo interesų akcentavimu, nejautrumu ar negebėjimu suprasti, kad tuo pat metu galimi ir kiti požiūriai (pagal VLE).

²³ Olimpas – graikų mitologijoje – kalnas Tesalijoje, dievų buveinė (VLE).

²⁴ Dzeusas – graikų mitologijoje – vyriausiasis dievas, dievų ir žmonių tėvas bei vyriausiasis valdovas (VLE).

²⁵ Šampoljonas – 19 a. prancūzų egiptologijos pradininkas.

²⁶ Viljamas Džonsas – 18 a. anglų kalbininkas.

²⁷ Chaldėjiškas – chaldėjų. Chaldėjai senovės Graikijoje ir Romoje babiloniečių kilmės žyniai ir būrėjai (daugiausia astronomai ir astrologai) (VLE).

UŽDUOTYS. Padiskutuokite tokiais klausimais: „Kokio pobūdžio kontekstai naudojami skyriuje „Prerijos“? **Ką tekstui suteikia kontekstai?**“

PASTABA. Kontekstas – tam tikros teksto dalies reikšminė **aplinka** (VLE).

NAUJA TEMA. K. Borutos „Baltaragio malūno“ ir H. Melvilio romano „Mobis Dikas, arba Banginis“ fragmentų lyginamoji analizė ir interpretacija

ANALIZĖS IR INTERPRETACIJOS KRYPTIS: **Girdvainio ir Ahabo paveikslų lyginimas.**

PIRMAS TEKSTAS. K. Borutos „Baltaragio malūnas“; 24 ir 27 skyrių fragmentai

UŽDUOTIS. Remdamiesi klausimais ir užduotimis, išnagrinėkite pirmąjį tekstą.

PASTABA. Mokiniams tekstas ir užduotys pateikiami be spalvų.

1	Kaip išvažiavo Girdvainis su Jurga užsakų ²⁸ , taip ir nulėkė	1) Įrodykite citata, kad
2	tiesiai į Švendubrę, nesustodami nei prieš kalną, nei prieš tiltą.	mylintiems žmonėms kliūčių
3	<...> Šuoliais lėkė obuolmušiai, širdis iš džiaugsmo smarkiai	nėra. Kokia tai meninė
4	plakė, o jis akių nuo Jurgos nenuleido, stipriai ją laikė apkabinęs	priemonė?
5	dešiniąja ranka per liemenį. Nepamatė, kaip nulėkė į Švendubrę ir	2) Palyginkite arklių lėkimą su
6	sustojo ties šventoriumi prie klebonijos vartų. <...> O Girdvainis	Girdvainio širdies plakimu ir
7	pastatė arklius prie šventoriaus tvoros, paėmė Jurgą už rankos, ir	padarykite išvadą.
8	nuėjo susikabinę į tuščią bažnyčią. Sustojo prie altoriaus ir laukia,	3) Nurodykite, ką įsimylėjęs
9	kada klebonas pasirodys. <...>	žmogus mato, o ko nemato.
10	Girdvainis, nei pagarbinęs, nei rankos klebonui pabučiavęs,	
11	tiesiai ir pasakė:	
12	– Duok, klebone, tuojau šliūbą ²⁹ arba po trijų savaičių.	
13	Pažiūrėjo tada nepatenkintas klebonas, paskutinis miegas nuo	
14	blakstienų nulakstė, peržegnojo tokį smarkų jaunikį ir atgal žengė:	

²⁸ Užsakai – viešas vedybų skelbimas bažnyčioje (LKŽ).

²⁹ Šliūbas (iš lenkų k., nevartotinas) – sutuoktinių apeigos (LKŽ).

15	– Užkerėtas esi, – sako, – ar ką jau? Tegū kerai pirma praeis, o	
16	jau paskui apie šliūbą kalbėk.	
17	– Nepraeis, – nusišypsojo Girdvainis. – Visam gyvenimui esu	4) Ką reiškia Girdvainio
18	užkerėtas. <...>	žodžiai, kad jis esą užkerėtas
19	– O nuotaka iš kur? – paklausė klebonas.	visam gyvenimui. Kokia tai
20	– Iš Paudrūvės kaimo, – atsakė už nuotaką Girdvainis. –	meninė piemonė?
21	Malūnininko Baltaragio duktė Jurga.	
22	– Pala? – nustojo rašęs klebonas. – Kokio Baltaragio? Ar ne to	5) Kunigas keletą kartų
23	raganiaus, kuris čia vieną davatką norėjo už velnio išleisti?	pakartoja, jog Girdvainis
24	– To paties, – linksmi atsakė Jurga.	apkerėtas? Pasvarstykite, kodėl
25	– Na, taip aš ir maniau, – nuleido rankas klebonas. –	meilė dažnai siejama su
26	Apraganiavo tave, neišmanėli, o tu ir galvos netekai.	burtais.
27	– Nors ir dvi turėčiau, nesigailėčiau, – atsakė Girdvainis.	6) Ką reiškia frazeologizmas
28	– Matau, matau, – sutiko klebonas. – Priimsiu užsakus, bet tu	„netekti galvos“?
29	dar pagalvok, kol dar laiko yra.	7) Kaip Girdvainis atsako į
30	– Neturiu ko galvoti, – atsakė Girdvainis ir žvilgtelėjo į Jurgą.	kaltinimą, kad neteko galvos?
31	– Ar ne taip?	Pakomentuokite jo atsakymą.
32	Jurga atsakė šypsena. Tuo metu pasigirdo skardus arklių	
33	žvangimas, kad net bažnyčios stiklai sutirtėjo. Krūptelėjo	8) Kaip reaguoja Girdvainis į
34	Girdvainis ir įsiklausė. Pro zakristijos duris staiga įpuolė tokia	arklių žvangimą? Kodėl taip?
35	supintijusi ³⁰ moterėlė ir, vos atgaudama kvapą, sušuko:	
36	– Arklius pavogė! Arklius pavogė! <...>	
37	Girdvainis lyg įgeltas šoko iš vietos ir išbėgo pro duris. Lauke	9) Kaip Girdvainis reaguoja į
38	arkliai dar garsiau žvangė. Tiktai Girdvainis negalėjo suprasti,	arklių pavogimą? Nurodykite
39	kurioje pusėje žvangia. Į kurią pusę tiktai atsisuks, ten ir	visas reakcijas paeiliui.
40	žvangimas pasigirsta. Bėgo į vieną pusę, į kitą, ir vis priešingoje	
41	pusėje žvangė obuolmušiai. Apsisuko Girdvainiui galva	10) Kas rodo, kad Girdvainiui
42	besisukinėjant, ir jis nubėgo tiesiai per laukus, palikęs savo	arkliai svarbiausi? Kaip
43	nuotaką ir viską užmiršęs pasaulyje. O arkliai vis dar žvangė. <...>	pasakotojas apibūdina šią vyro
44	Duktė, kaip parėjo tą dieną iš Švendubrės, net tėvui nieko	būseną? Pacituokite.
45	nepasakė, užsidarė seklyčioje ir pravirko taip gaudžiai, kaip dar	
46	niekada neverkė. Tris savaites verkė savo mergautines ašaras,	

³⁰ Supintyti – suliesėti, sudžiūti (LKŽ).

47	žiūrėdama pro langą ir vis laukdama. <...> Praėjo antri ir tretį	11) Kieno akimis matomas
48	užsakai, duktė vis verkė ir laukė, o jaunikis vis negrižo. Jis	Jurgos sielvartas?
49	klaidžiojo po visą apylinkę, tartum jo galva būtų susisukusi ir jis	Pasvarstykite, kodėl.
50	nežinotų, nei kur eiti, nei kur dingti. Vieni jį buvo matę ant vieno	12) Jurga jaunikio laukia net
51	kelio, kiti sutikę ant kito kelio, visų jis klausinėjo, ar nematė	tada, kai praeina visi užsakai,
52	obuolmušių žirgų, o apie nuotaką nė karto neužsiminė, tarsi būtų	tačiau Girdvainis pas ją
53	ją visai užmiršęs.	nebegrižta. Pacituokite, kaip
54	– Neverk, dukrele, – mėgino Baltaragis guosti savo dukrą, nors	pasakotojas nusako jo būseną.
55	pats neteko vilties, – suras jaunikis savo arklius ir sugrįš pas tave.	Kokia tai meninė priemonė?
56	Tada pirmą kartą Jurgos akys išdžiūvo, sužibavo tokiu	13) Kokia detalė rodo, kad
57	išdidumu, kuris tikrai tada žmogų pagauna, kada pats save nugali.	Girdvainiui svarbiausia ne
58	– Nereikia, – atsakė ji tėvui, – man daugiau tokio jaunikio,	nuotaka, bet jo žirgai?
59	kuris dėl savo arklių mane pametė.	14) Kada Jurga užmiršta
60	<...> Nuo to laiko vengė abudu prisiminti Girdvainį ir jo	Girdvainį? Kas pakeičia meilę
61	obuolmušius žirgus. Tarytum jis būtų tikrai pravažiavęs pro šalį ir	Girdvainiui?
62	net atminimo nepalikęs. Taip praėjo ruduo, darganotas, vėjuotas,	
63	atėjo žiema, sukdama vėpūtinyus apie malūną ir girgždindama	15) Kodėl Baltaragio malūnas
64	sparnus, kurie jau seniai nesisuko. Iš pradžių žmonės, vengdami	yra įvardijama kaip nelaiminga
65	nelaimingos vietos, patys nevažiavo į Baltaragio malūną, o paskui	vieta? Pasvarstykite, kas
66	pats Baltaragis, prislėgtas savo rūpesčių, žmonėms pasakė, kad	apskritai padaro vietą
67	malūnas sugedęs, o jis pasenęs ir nežinąs, kada galės jį pataisyti.	nelaimingą.
68	<...> O laukuose vis dar siautėjo žiemos pūga, ir žvarbūs vėjai	
69	kaukė aplink seklyčios langus. Bet jų kaukime Jurgos širdis	16) Iš ko suprantame, kad
70	girdėjo artėjantį pavasarį, ir ji, net pati sau nedrįsdama	Jurga vis tiek tebemyli
71	prisipažinti, visa širdimi įtikėjo, kad netrukus sugriaudės	Girdvainį? Aptarkite paralelę
72	pavasario audra, toje audroje sužvengs obuolmušiai žirgai ir	tarp pavasario, žirgų ir
73	atlėks kaip vėjo sparnais jos jaunikis, kurio ji net ir norėdama	jaunikio.
74	negalėjo užmiršti. Taip laukė ji visa širdimi Girdvainio, ir jis	17) Kodėl Girdvainis negali
75	galbūt tai nujautė, bet negalėjo grįžti pas savo nuotaką be	grįžti pas Jurgą? Atsakykite
76	obuolmušių žirgų, viso savo bernystės pasididžiavimo. Tai ir	nevertodami metaforų.
77	klaidžiojo rudens darganose ir žiemos pūgose visais keliais ir	18) Paskutiniame fragmento
78	šunkeliais, ieškodamas savo obuolmušių ir niekur jų	sakinyje raskite bendrašaknius

79	nesurasdamas, tikrai visą laiką girdėdamas jų žvengimą, kuris ir	žodžius, kurie apibūdina
80	klaidino Girdvainį. (677 p.)	Girdvainio gyvenimą ir būseną.

Šaltinis: Kazys Boruta, *Baltaragio malūnas, arba Kas dėjos anuo metu Paudruvės krašte*, Vilnius:

Vaga, 1971; prieiga per internetą: [http://www.xn--altiniai-](http://www.xn--altiniai-4wb.info/files/literatura/LH00/Kazys_Boruta._Baltaragio_mal%C5%ABnas._II_leidimas.LH4501.pdf)

[4wb.info/files/literatura/LH00/Kazys_Boruta._Baltaragio_mal%C5%ABnas._II_leidimas.LH4501.p](http://www.xn--altiniai-4wb.info/files/literatura/LH00/Kazys_Boruta._Baltaragio_mal%C5%ABnas._II_leidimas.LH4501.pdf)
[df](http://www.xn--altiniai-4wb.info/files/literatura/LH00/Kazys_Boruta._Baltaragio_mal%C5%ABnas._II_leidimas.LH4501.pdf)

DIKUSIJA. Kas kaltas dėl žmogaus likimo: jis pats ar aplinkybės?

**ANTRAS TEKSTAS. H. Melvilio romano „Mobis Dikas, arba banginis“
100-ojo skyriaus fragmentai**

UŽDUOTIS. Remdamiesi klausimais ir užduotimis, išnagrinėkite antrąjį tekstą.

PASTABA. Mokiniams tekstas ir užduotys pateikiami be spalvų.

1	– Ei! Sveiki! Ar nematėt Baltojo Banginio?	1) Kokios papildomos
2	Taip šūktelėjo Ahabas ³¹ pro „Pekodo“ ³² vairagalį	prasmės suteikia tekstui
3	plaukiančiam laivui su Anglijos vėliava. <...>	perkeltinė Ahabo ir „Pekodo“
4	– Ar nematėt Baltojo Banginio?	vardų reikšmės?
5	– O šitą ar matot? – pasigirdo atsakymas, ir anglų kapitonas	
6	pakėlė puspalčio klosčių slepiamą ranką, padirbtą iš balto	2) Kodėl anglų kapitono
7	spermacetinio banginio ³³ kaulo su mediniu galu, panašiu į	atsakymas toks paveikus?
8	plaktuką.	
9	– Nuleisti mano velbotą! – karštai sušuko Ahabas,	3) Kaip kapitonas Ahabas
10	nublokšdamas šalia gulėjusius irklus. – Pasiruošti!	ties elgesiu, tiek emocijomis
11	Nepraėjo nė minutė, ir Ahabas, neišlipdamas iš mažojo savo	reaguoja į anglų kapitono
12	laivo, kartu su įgula buvo nuleistas į vandenį ir netrukus priplaukė	žodžius?
13	prie anglų. Bet čia jo laukė nenumatyta kliūtis. Susijaudinęs	4) Kokia detalė, leidžiantis
14	Ahabas pamiršo, kad nuo to laiko, kai neteko kojos, jis niekada	„Pekodo“ kapitonui į anglų

³¹ Ahabas – „Pekodo“ kapitonas. Ahabas – biblinis Izraelio karalius, įvedęs stabmeldišką Baalo (vyriškos dievybės) kultą ir persekiojęs pranašus.

³² „Pekodas“ – kapitono Ahabo vadovaujamas laivas. Pekodai – išnykusios Masačusetso indėnų genties pavadinimas.

³³ Spermacetinis banginis – kašalotas.

15	nebuvo lipęs jūroje į joki laivą, išskyrus savąjį, nes čia buvo tam	laivą, atskleidžia Ahabo
16	tikras labai gudrus ir patogus įtaisymas <...> Todėl, būdamas	būseną?
17	bekojis, Ahabas stovėjo prie anglų laivo, kur, aišku, nebuvo jam	
18	reikalingo įtaisymo, ir jautėsi pavirtęs nerangiu sausumos	5) Ką reiškia metafora
19	naujoku, beviltiškai žiūrinčiu į besikaitaliojantį aukštį, kurį	„nerangus sausumos
20	pasiekti beveik neturėjo vilties.	naujokas“, apibūdinanti
21	Tikriausiai jau buvo minėta, jog bet koks, kad ir menkiausias	patyrusį kapitoną Ahabą?
22	kliuvinys, nors ir netiesiogiai susijęs su Ahabo nelaime, visada	6) Kuo dabartinis susitikimas
23	jam sukeldavo siutą ir įniršį. O ši kartą pyktį dar didino du svetimo	su anglų laivu išskirtinis, jei
24	laivo kapitono padėjėjai, kurie, pasilenkę per bortą virš turėklų,	ypač supykdo amerikiečių
25	nuleido dailiai ornamentuotą trapą ³⁴ , iš sykio nė nepamanę, jog	laivo kapitoną?
26	vienakojui žmogui bus per sunku pasinaudoti tais virviniais	
27	turėklais. Tačiau nesusipratimas truko neilgai, kadangi laivo	7) Paaiškinkite nesusipratimo
28	kapitonas iš pirmo žvilgsnio susivokė ir garsiai šūktelėjo:	esmę. Charakterizuokite
29	– Aišku, aišku! Nuimti trapą! Gyviau, vaikinai, nuleist	anglų kapitoną.
30	didžiuosius skryščius ³⁵ !	
31	<...> šis, iš karto suvokęs sumanymą, permetė savo vienintelę	
32	koją per kablį (tarsi atsisėdo ant inkaro nagų arba obels šakumoje),	
33	o paskui, davęs ženklą, tvirtai įsikibo į keltuvo lyną ir tuo pat metu	
34	padėjo save kelti, rankomis traukdamasis aukštyn. Netrukus jis	8) Kaip Ahabą
35	buvo atsargiai perkeltas per falšbortą ir pamažėle nuleistas ant	charakterizuoja tai, jog jis
36	špilio ³⁶ . Atkišęs kaulinę ranką širdingai pasisveikinti, priėjo anglų	skuba pats save įkelti į anglų
37	laivo kapitonas, ir Ahabas, atstatęs kaulinę koją ir sukryžiaęs ją	laivą?
38	su kauline ranka (tarsi dvi kardžuvės kad sukryžiuoja savo	9) Kaip pasisveikinimas
39	kardus), sutriūbavo lyg vėplys:	charakterizuoja abu
40	– Taip taip, drauguži! Kaukštelkim kaulu į kaulą! Paties ranka	kapitonus?
41	ir mano koja! Ranka, kuri niekada nesudrebės, ar ne? Ir koja, kuri	
42	niekada nebėgs. Kur pats matei Baltąjį Banginį? Ir ar seniai? <...>	
43	Greičiau pasakok, – tarė Ahabas, – kaip ten atsitiko?	

³⁴ Trapas – (olandų k. trap — laiptelis), laivo, lėktuvo laiptai arba kopėčios (įlipti, išlipti, laive pereiti iš vieno patalpų į kitas).

³⁵ Skryščiai – skridinių sistema kroviniams kelti.

³⁶ Špilis – (vokiečių k. *Spill*, olandų k. *spil*) laivo gervė su vertikaliu būgnu inkarui pakelti ir nuleisti, švartlyniui įtempti, tinklams traukti.

44	– Pernai aš pirmą sykį medžiojau ties pusiauju, – pradėjo	
45	anglas, – ir apie Baltąjį Banginį visai nebuvo girdėjęs. Vieną	
46	dieną mes nuleidom velbotus ir ėmėm vytis nedidelę keturių ar	
47	penkių banginių bandą <...> ūmai iš vandenyno dugno iškilo	
48	didžiulis banginis; galva ir kupra balta it pienas, o visas vienų	
49	raukšlių <...>	
50	– Jis, jis! – sušuko Ahabas, kuris klausėsi sulaikęs kvapą.	
51	– O kairiajame borte ties peleku styro žeberklai.	
52	– Aha, aha – mano, mano žeberklai! – sušuko Ahabas,	10) Kaip kapitonas Ahabas
53	nežmoniškai jaudindamasis. – Toliau! <...>	reaguoja į anglų kapitono
54	– Nežinau, kaip ten atsitiko, – pasakojo toliau vienarankis	pasakojimo pradžią?
55	kapitonas, – tiktai jam kandžiojant, lynas įsipainiojo tarp jo dantų	
56	ir gan tvirtai užsikabino, bet mes šito nežinojom, todėl, kai	
57	pradėjom vynioti lyną, staiga – dunkst! atsitrenkė tiesiai į jo	11) Išrinkite epitetus ir
58	kuprą, o anas banginis nuplaukė sau, nesitverdamas iš laimės!	palyginimus, parodančius
59	Pamatęs, kaip viskas pakrypo ir kad prieš mus atsidūrė toks puikus	banginio didybę ir žmogaus
60	banginis – pats didžiausias ir puikiausias banginis, pone, kokį tik	menkumą.
61	man teko matyti, – aš nusprendžiau nudobti jį, nors jis virte virė	
62	iš įsiūčio. <...> perskelia velbotą pusiau, taip perskelia, kad iš jo	
63	vieni šipuliai telieka, o patsai baltakupris atatusstas praplaukia pro	
64	nuolaužas lyg pro kokias skiedreles. Mes visi atsidūrėm	
65	vandenyje. Vengdamas siaubingos uodegos smūgio, įsitvėriau į	
66	savo žeberklo kotą, styrantį jo šone, ir akimirka laikiausi kaip koks	
67	prielipas. Bet atsiritusi banga mane nubloškė šalin, tą pat akimirka	
68	banginis smarkiai davėsi pirmyn ir nunėrė gelmėn it žaibas, o to	
69	prakeikto antrojo žeberklo barzda, lėkdama pro šalį, įsmigo štai	
70	čia (jis sudavė delnu kiek žemiau peties); taip, įsmigo štai čia ir	12) Vienarankis kapitonas
71	nusitempė mane tiesiai į pragaro liepsnas, kaip tuosyk atrodė, bet	baigia pasakojimą apie
72	staiga, dėkui Dievui, ji perrėžė visą raumens mėsą – išilgai kaulo	prarastą ranką. Kaip į šį
73	– ir išlindo prie pat riešo, o aš iškilau į paviršių <...>	pasakojimą reaguoja Ahabas?
74	– O Baltasis Banginis? – sušuko Ahabas, lig šiol nekantriai	Kaip ši reakcija
75	laukęs <...>	charakterizuoja „Pekodo“
76	– Ir daugiau jūsų keliai nebuvo susikryžiaavę?	kapitoną.

77	– Buvo. Dusyk.	
78	– Bet įsmeigti žeberklo nepavyko?	
79	– Net ūpo bandyti nebuvo; ar negana vienos prarastos rankos?	13) Ko susitikimas su Mobiu
80	Ką aš veikčiau ir antrosios netekęs? Be to, manau, kad Mobi Dikas	Diku išmoko anglų laivo
81	labiau mėgsta ryti, o ne kandžioti. <...>	kapitoną?
82	– <...> jo gaudynės nesiliaus. Tie prakeikti dalykai, nuo kurių	14) Kaip Mobio Diko
83	geriau laikytis kuo toliau, kartais labiausiai vilioja. Jis traukia kaip	atžvilgiu nusiteikę Ahabas?
84	magnetas. Prieš kiek laiko matei jį paskutinį sykį? Kurlink jis	Pasvarstykite, kaip šis
85	nuplaukė? <...> Yrėjai, į vietas! Kurlink jis nuplaukė?	nusiteikimas charakterizuoja
86	– Gailestingasai Dieve! – sušuko anglų kapitonas, kuriam buvo	kapitoną kaip asmenybę.
87	skirtas paskutinis klausimas. – Kas yra? Man regis, jis nuplaukė į	
88	rytus... Ar jūsų kapitonas nekuoktelėjęs? <...>	15) Kodėl anglų laivo
89	Veltui šaukė jam anglų kapitonas. Nugara į jo laivą, o	kapitonui Ahabas atrodo
90	akmeniniu veidu į savąjį Ahabas stovėjo tiesus it stygą, iki jie	kuoktelėjęs?
91	pasiekė „Pekodą“. (829 ž.)	16) Kokios būklės Ahabas
		grįžta į savo laivą – kokios
		dvi meninės priemonės tą
		būseną padeda nusakyti?
		Raskite jas, įvardykite ir
		paašškinkite.
	<i>Vertė Irena Balčiūnienė</i>	

Šaltinis: Herman Melville, „Mobis Dikas, arba Banginis“, Vilnius: Nieko rimto, 2022.

DIKUSIJA. Kodėl žmonės skirtingai reaguoja į gyvenimo pamokas?

UŽDUOTIS. REMDAMIESI ABIEM TEKSTAIS, PALYGINKITE GIRDVAINĮ IR AHABĄ.

PASATABA. Lyginimo kryptį ar kryptis mokinys pasirenka pats.

POEZIJOS ANALIZĖ IR INTERPRETACIJA

NAUJA TEMA. Teksto analizė ir interpretacija

J. Vaičiūnaitės *Vakarėjančiam parke*

	VAKARĖJANČIAM PARKE
1	Baltapėdė laukinė katė
2	užsirangė ant mano suoliuko
3	ir gailiai sukniaukusi glaustės,
4	vaišinau obuolių pyragu ją –
5	išėmus iš krepšio
6	atlaužiau jai alkanai mažą kąsnelį,
7	tvenkiny tebeplaukiojo gulbė ir gulbinas,
8	parke
9	šermukšniai, šeivamedžiai, raugerškiai, gudobelės
10	ir laukinės erškėtrožės
11	tyliai nokino
12	raudonas, oranžines, juodas apkartusias uogas,
13	skaudžiai širdį sudūrė,
14	nes buvo vėlyvas ruduo,
15	jis virpėjo nuo šalto ir temstančio vėjo,
16	o aš vėl nežinojau,
17	kur dėti užplūstančią meilę –
18	tai buvo vienatvė, giedriausia akimirka.
	1986
	Vaičiūnaitė, Judita. Žemynos vainikai: Eilėraščiai. – Vilnius: LRS leidykla, 1995.

Pavadinimas. Jo reikšmė.

Teksto grafinis vaizdas: 1 sakiny. Ką tai reiškia?

Segmentai – 4 pagal temas. Kad pačiam analizuojančiam būtų aiškiau, galima pačiam pavadinti segmentus.

- **1 segmentas:** 1-6 eil. „Laukinės katės maitinimas“. Epitetu „baltapėdė“, „laukinė“, „gailiai sukniaukusi“, „alkanai“ prasmės. Veiksmažodžiai, atskleidžiantys katės veiksmus: „užsirangė“, „glaustės“.
- **2 segmentas:** 7 eil. „Gulbė ir gulbinas“. Veiksmažodžio „tebeplaukiojo“ prasmė (analizė).
- **3 segmentas:** 8-12 eil. „Parko gamta“. Katalogu prasmė (interpretacija). Epitetu „laukinės erškėtrožės“, „apkartusias uogas“.
- **4 segmentas:** 13-18 eil. „Subjekto būseną“. Kodėl duria širdį? Vėlyvo rudens metafora. Kas yra „jos“? Priešinamasis jungtukas „o“. Dalelytės „vėl“ prasmė. Problema: kur dėti užplūstančią meilę? Vieništumo tema.

UŽDUOTIS. Pasvarstykite, kokia galėtų būti eilėraščio pagrindinė mintis.

NAUJA TEMA. Teksto analizė ir interpretacija

J. Vaičiūnaitės „Kriaušė žydi“

	KRIAUSĖ ŽYDI
1	Bet seną fotelį kampe prie durų
2	dabar toks drumzlinas lietus skalauja,
3	bet kambariai pilni miglų ir dūmų,
4	sugėrę balzganą miegūstą saulę,
5	bet su manim sulietas tavo laikas,
6	laimingas liūdnas laikas, žydint kriaušei,
7	kai medis veidrodyje graudžiai laibas,
8	nerealus nuo nėrinių...
9	Tikriausiai
10	nubirs žiedai, bet aš tave mylėsiu,
11	bet blankios sienos švies lyg perlamutras...
12	Tik kraujo kvapas, tvyrantis virš mėsinų,

13	tik peilio blizgesys, tik smurtas.
	Vaičiūnaitė, Judita. Gatvės laivas: Eilėraščiai. – Vilnius: „Vyturys“, 1991.

Pavadinimas. Ar prasmė iki galo aiški?

Teksto grafinis vaizdas – trys sakiniai. Du iš jų baigiasi nutylėjimais.

Segmentacija: trys segmentai, kurių ribos sutampa su sakinių ribomis.

- **1 segmentas:** 1-8 eil. 3 kartus pasikartojančios dalelytės / jungtuko „bet“ prasmės. Anafora. Jungtukas „bet“ žymi priešpriešą, pvz., Šviečia, bet nešildo (DLKŽ).

Senas fotelis išmestas į lauką, kambariai matomi kaip pro miglą, ir eilėraščio kalbantysis prisimena meilės laiką: „su manim sulietas tavo laikas“. Perkeltine prasme „sulieti“ reiškia „sujungti“ (DLKŽ).

Laikas kartu apibūdinamas epitetais „laimingas“, „liūdnas“ – tai paradoksas, kokia jo prasmė? Kada tai buvo? Kokia to laiko nuoroda? Ką reiškia „medis veidrodyje“?

- **2 segmentas:** 9-11 eil. žodžio „tikriausiai“ išskyrimas, sureikšminimas. 2 kartus pasikartojantis jungtukas „bet“. Sakinio prasmė.
- **3 segmentas:** 12-13 eil. Dalelytė „tik“ pasikartoja 3 kartus. Kas yra tikra, dėl ko neabejojama? Kas kraujo, mėšinių, peilio blizgesiu, smurtu netiesiogiai įvardijama? Pasvarstykite, kodėl trečias sakinytis baigiamas tašku.

Grįžtame prie pavadinimo: esamasis laikas. Kas yra žydinti kriaušė? Tai meilės laikas.

Svarbiausias eilėraščio kontrastas. Du pasauliai. Kas realu, žiauru, o kas trapu, lieka tik prisiminimuose, susiję su jausmais?

UŽDUOTIS. Pasvarstykite, kokia galėtų būti eilėraščio pagrindinė mintis.

NAUJA TEMA. Teksto analizė ir interpretacija

J. Vaičiūnaitės „Surūdijusi rožė“

	SURŪDIJUSI ROŽĖ
1	Tavo juodos sudrėkusios akys
2	(o pro lietu lyg Vėlinių žvaigždės
3	ant kiekvieno kavinės staliuko sužimba po žvakę).
4	Skleidžiantis
5	juodą lapkričio rožę – drėgną rožę skardiniais lapais
6	girdžiu, nematydama
7	vėl jaučiu surūdijusį nykų jos žavesį.
8	Lyja. Į tylumą
9	nueinu. Nežiūrėk.
10	Nežinau, kaip numaldyti amžiną nerimą,
11	vėsų šlapdribos kvapą vilnonėj suknelėj.
12	Vardus vėl derina,
13	degant žvakėms
14	(kavinė tamsoj ar kapinės čia, ar teatras?).
15	Tavo šiurkščią sulytą pašiurpusią galvą glaudžiu,
16	vėl atrastas,
17	vėl kaip sapnas be gailesčio atsikartojantis,
18	šiurpiai savas,
19	vėl privertęs gatvėj pravirkti,
20	aritmiškas kaip alsavimas.
	1971
	Vaičiūnaitė, Judita. Žemynos vainikai: Eilėraščiai. – Vilnius: LRS leidykla, 1995.

Pavadinimas. Dalinė prasmė.

Teksto grafinis vaizdas – aštuoni sakiniai.

Segmentacija teminiu aspektu.

- **1 segmentas** – pirmi du sakiniai. „Žiūrėjimas į mylimąjį“

Pirmas sakinyje neturi tarinio – kuriamas statiškas, sustingęs vaizdas. Įterptinis sakinyje nurodo vietą – kavinę; ant staliukų uždegtos žvakės siejasi su Vėlinėmis – mirties motyvas.

Antrame sakinyje mirties motyvas kartojamas skardinės rožės įvaizdžiu (dirbtinio vainiko fragmentas?). Kalbantysis rožės nemato, bet girdi ir jaučia. Kodėl mirties motyvas, jei susitinkama su mylimu žmogumi?

- **2 segmentas** – 3-5 sakiniai: „Lyja. Į tylumą / nueinu. Nežiūrėk.“ Neįprastai trumpi sakiniai. „Bėgimas nuo mylimojo žvilgsnio“
- **3 segmentas** – šeštas sakinyje. „Nerimas“. Kalbančiojo būsena.
- **4 segmentas** – septintas sakinyje. „Aplinka“. Žvilgsnio nukreipimas į aplinką. Gyvenimas kaip teatras. Kapinių motyvas („ar kapinės čia“).
- **5 segmentas** – paskutinis sakinyje. „Mylimojo susigrąžinimas“. Anaforiškai pasikartojanti dalelytė „vėl“ – kas iš to? Epitetai „vėl atrastas“, „be gailesčio atsikartojantis“, „šiurpiai savas“, „privertęs gatvę pravirkti“, „aritmiškas kaip alsavimas“: kas epitetuose, apibūdinančiuose mylimąjį, kelia šiurpą? Atkreipkite dėmesį – mylimas žmogus prilyginamas kvėpavimui: kokią padarytumėte išvadą?
- ❖ PASTABA APIE JUSLES IR FIZIOLOGINES PSICHOLOGINES DETALES. Visame eilėraštyje labai svarbios juslės: klausa, rega, lytėjimas. Juslėmis patiriama aplinka. Atskleidžiama visa kalbančiojo emocijų gama – nuo įbesto žvilgsnio, kuris sukelia nerimą, nuo kurio mėginama pabėgti, iki oro trūkumo („aritmiškas kaip alsavimas“).
- ❖ PASTABA APIE VEIKSMAŽODŽIUS. Eilėraštyje sudaro 83 žodžiai, iš jų 3 veiksmažodžiai skirti aplinkai apibūdinti („sužimba“, „Lyja“, „derina“), o 8 veiksmažodžiai skirti kalbančiojo būsenai, reakcijoms nusakyti. Veiksmažodžių labai mažai – kuriamas statiškas, lyg sustingęs vaizdas: kodėl? Atkreipti dėmesį, jog pirmas veiksmažodis, kalbančiojo juslei nusakyti atsiranda tik aštuntoje eilutėje.

GRĮŽIMAS PRIE PAVADINIMO. Kokia pavadinimo prasmė?

UŽDUOTIS. Apibūdinkite eilėraštyje vaizduojamą meilę.

NAUJA TEMA. Teksto analizė ir interpretacija
Robertas Frostas, poema „Šeimos laidotuvės“

PASTABA. Pasiūlykite mokiniams per anglų kalbos pamokas išversti R. Frosto poemą patiems, žr.
<https://www.poetryfoundation.org/poems/53086/home-burial>

1	Jis pamatė ją iš laiptų apačios –	1. Jau iš pirmo sakinio paaiškėja,
2	ji viršuj iš tarpdurio išnėrė,	kaip ji (moteris, žmona) vertina jį
3	apsižvalgė, lyg pamačius šmėklą.	(vyrą, sutuoktinį). Koks tas
4	Laipteliu žemyn palipo, vėl sugrižo,	vertinimas? Kokia vartojama
5	apsižvalgė vėl. Jisai paklausė:	meninė priemonė?
6	– Ką stebi ten visą laiką?	
7	Ji pamatė jį, pasilenkė,	2. Kaip moteris reaguoja į
8	Ir baimė jos veide pavirto sielvartu.	kartojamą vyro klausimą, į ką ji
9	Jis bandė kilt aukštyn: „Į ką žiūri ten?“	žiūri pro langą? Pacituokite.
10	Ji gūžėsi prieš jį į kamuoliuką.	Apibūdinkite moters būseną.
11	– Kas ten, mieloji? Leisk, aš pažiūrėsiu pats.	
12	Ji tarsi negirdėjo.	
13	Sutvinkčiojo moters kakle arterija,	
14	ir tyloje ji leido jam pažvelgt.	3. Pakomentuokite moters požiūrį:
15	Užtikrinta, jog aklas pamatyt negali.	„aklas pamatyt negali.“ Ką ji taip
16	Pasižiūrėjo jis ir, nelauktai pamatęs, atsiduso:	apibūdina ir kodėl?
17	– Ach! – ir dar kartelį: – Ach!	
18	– Ką pasakei? – paklausė ji.	
19	– Aš pamačiau.	
20	– Ne, nematei. Kas ten, sakyk!	
21	– Ir kaip lig šiol aš nesusiprotėjau!	
22	Iš čia aš niekad nežiūrėjau ten.	
23	Praeinančiam pro šalį pasimato	
24	tėvų kapai. Tik pamanyk –	
25	kaip visa tai lange sutilpt galėjo.	4. Vyras palygina kapus su
26	Juk kapinės didumo sulig mūsų miegamuoju?	miegamojo langu. Kaip manote, ar
27	Didžiuliai susmigę akmenys –	toks lyginimas etiškas? Kodėl?

28	du iš granito, vienas marmurinis,	
29	saulutėj stūkso, šlaito apačioj...	
30	Žinau, žinau, ne akmenys svarbiausi –	
31	Kapelis vaiko ten...	5. Kokia vyro ir moters nesutarimo priežastis?
32	– Ne! Nedrįsk!	
33	Ranka ilsėjos jo ant laiptinės turėklų –	
34	jinau išslydo iš jo glėbio, nulėkė į apačią	
35	ir pažvelgė įžūliai ir piktai,	6. Vyras pasiryžęs suprasti moterį, jos kalbą. Kaip tai charakterizuoja vyrą?
36	ir jis, nelauktai sau pačiam, suriko:	
37	– Ar vyras nebegali jau kalbėti	
38	Apie savo sūnelį mirusį?	
39	– Ne tu. Kur dingio mano skrybėlė? Tiek to.	
40	Aš išeinu. Man reikia pasivaikšiot.	
41	Aš nežinau, ar vyras drįstų.	
42	– Emi! Nors kartą neišeik pas svetimus.	
43	Aš iš paskos nebėgsiu. – Jis prisėdo	
44	ir kumščiais smakrą parėmė. – Brangioji,	
45	aš labai prašau...	
46	– Nemoki tu prašyt.	
47	– Tai pamokink!	
48	Užuot atsakiusi į prašymą, patraukė durų skląstį.	
49	– Mano kalba vis erzina tave.	
50	Net nežinau, kaip apie ką prabilt,	
51	Kad tau įtikčiau. Jeigu nemoku,	
52	Pamokint galėtum.	
53	Su moterimis vyrui būt nelengva:	7. Nors sutuoktinis pasiryžęs susitarti su žmona, suprasti ją, tačiau, jo nuomone, „mylintiems susitarimai tikrai kenkia.“
54	Jis turi taikytis prie jūsų. Juk mes galėtume	Pakomentuokite šį požiūrį. Ar pritariate vyro įsitikinimui? Kodėl?
55	susikalbėt dėl visko, kas jaudina tave,	
56	ko aš jokių žodžių nebeužgausiu,	
57	nors įsitikinęs esu, jog tu žinai:	
58	nemylintiems sunku nesusitarus,	
59	o mylintiems susitarimai tikrai kenkia.	
60	Ji dar kartelį stumtelėjo durų sklendę.	

61	– Tu neišeik. Ir nesiskųski svetimiems.	8. Kodėl vyrui ir moteriai sunku
62	Kol aš padėti tau galiu,	susikalbėti? Savo atsakymą
63	tu atsiverki man. Aš toks kaip ir kiti,	argumentuokite.
64	kurie už durų tau vaidenas. Aš pasistengsiu!	
65	Manau, šįkart tu persistengei. Kaip galima dėl	
66	nelaimingos motinystės, kad ir pirmagimio,	
67	taip nepaguodžiamai gedėti – to nepalyginsi su meile.	
68	Ir ašaromis jo nebeprikelsi...	
69	– Tu tyčiojiesi vėl?	
70	– Ką tu kalbi! Aš neištversiu.	
71	Ne, aš pas tave einu.	
72	Na, ir prisigyvenom mes. Na, moterie, sakyk:	
73	Ar vyras nebegali jau kalbėti	
74	apie savo sūnelį mirusį?	9. Kaip suprantate žmonos žodžius,
75	– Ne tu. Nemoki tu kalbėt.	skirtus vyrui: „Nemoki tu kalbėt“?
76	Bejausmis tu. Štai šitom pačiom rankom	
77	kasei jam kapo duobę – kaip galėjai!	
78	Žiūrėjau per tą patį langą,	10. Kaip manote, kodėl moterį
79	kaip šokinėjo nuo kastuvo žvyras,	gąsdina tas faktas, kad vyras kasė
80	ir šen, ir ten nerūpestingai krito	duobę savo mirusiam sūnui? Kaip
81	ir krito, ir slydo žvyras nuo jau supiltos krūvos.	duobės kasimą savo mirusiam
82	Ir aš galvojau: kas šis žmogus?	vaikui paaiškintumėte iš vyro
83	Buvai man svetimas. Aš vėl lipau žemyn	perspektyvos?
84	ir vėl kilau aukštyn žiūrėti,	
85	o tu, kaip ir prieš tai, vis dirbai kastuvu.	
86	Paskui virtuvėj išgirdau aš garsų tavo balsą	
87	Ir, nežinau kodėl, nusprendžiau	
88	iš kiek arčiau apžvelgti į tave.	
89	Tu ten sėdėjai – ant tavo batų drėgna žemė	
90	nuo mūsų vaiko kapo – ir svarstei	
91	apie kasdienius reikalus. Aš mačiau, kaip atrėmei	
92	kastuvą prie sienos, už durų. Tu jį parsinešei!	
93	– Tuoju imsiu juoktis iš nusivylimo ir bejėgiškumo!	

94	Prakeikimas! Dieve, aš prakeiktas!	11. Moteriai nepakeliama ir tai, jog
95	– Atsimenu kiekvieną žodį. Tu pasakei:	vyras parsineša tą patį kastuvą, kurį
96	„Diena lietinga ir trys rytai migloti	naudojo kapinėse, ir atremia į namo
97	supūdys bet kurią beržinę tvorą.“	sieną. Kodėl šis faktas moteriai
98	Tokius žodžius sakyti šitokiu metu!	kelia šiuurpą?
99	Kaip sujungei tu tvorą ir net tai,	12. Moterį galutinai prislegia vyro
100	kas mūs svetainėje užuolaidomis buvo atitverta?	ištarti žodžiai apie greit supūsančią
101	Tokiu būdu tu šalinai nelaimę!	beržinę tvorą. Kodėl ji priekaištauja
102	Nieks iš artimųjų negali taip arti prieiti prie mirties,	vyrui: „Tokius žodžius sakyti
103	Kad sugebėtų ištiest pagalbos ranką:	šitokiu metu!“ Ką ji turi omenyje?
104	jei mirtinai sergi, vadinasi, tu vienišas paliksi šį pasaulį.	13. Moteris į žmogaus vienvatę
105	Be abejo, prie kapo artimieji bus, bet daug anksčiau,	žiūri kaip iš anksto nulemtą.
106	Negu duobė bus žemėm užpilta, sugrįš jų mintys	Pasaulis jai žiaurus, žmonės
107	prie kasdieninių reikalų, gyvų žmonių, paties gyvenimo.	egoistiški. Kaip manote, kodėl ji
108	Žiaurus pasaulis! Nesielvartaučiau taip, jeigu galėčiau ką	mato būtent tokį pasaulį? Kodėl
109	pakeisti. Jeigu! Jeigu!	tokio beviltiško pasaulio nemato
110	– Išsikalbėjai. Tau palengvėjo? Juk neišeisi tu.	vyras? Kaip jums atrodo, kaip vyras
111	Verki. Tuoju uždarysime duris.	gedi savo sūnaus? Kodėl jam
112	Kam veltui jaudinti save? Emi! Ar tu mane girdi?	lengviau susitaikyti su vaiko
113	Kažkas ten, kelyje.	netektimi negu žmonai?
114	– Nejau esmė tik žodžiai? Aš išeinu. Aš negaliu čia būti.	14. Kuo svarbi durų simbolika?
115	Nebent mane suprastum...	15. Ką rodo paskutiniai vyro
116	– Jei taip – išeik!	žodžiai?
117	Pravėrė ji duris.	
118	– Kur tu susiruošei? Sakyk! Sustok!	16. Kuo aktualus šis kūrinys jums?
119	Jėga tave susigrąžinsiu. Jėga!	
	<i>Vertė O. Baumilienė</i>	

DRAMOS

ANALIZĒ

IR

INTERPRETACIJA

NAUJA TEMA. Pamokos planas: Moljero komedijos „Tartiufas“ epilogo analizė

Bendri pamokos aspektai:	IX klasė
Pamokos tema / problema / klausimai:	Moljero komedijos „Tartiufas“ epilogo analizė
Mokymosi uždavinys:	Mokiniai paaiškina termino „manipuliacija“ prasmę, susieja ją su Moljero komedijos „Tartiufas“ atomazga; išanalizuoja epilogą ir susieja jį su terminu „deus ex machina“.
Ugdomos kompetencijos:	Komunikavimo, pažinimo, kultūrinė, skaitmeninė.
Tarpdalykiniai ryšiai:	Dailė, teatras.
Tarpdalykinės temos:	

PROCESAS:

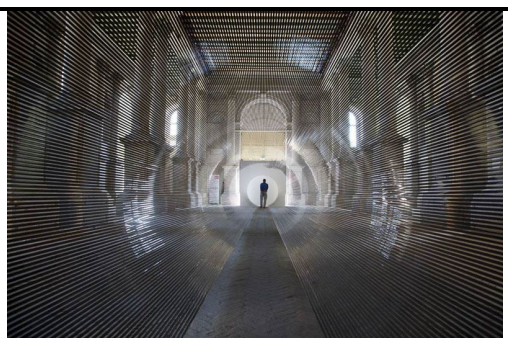
Sužadinimas: rodoma Klodo Monė paveikslo „Išpūdis. Saulėtekis“ reprodukcija, vėliau Žilvino Kempino instaliacija.

Pav. nr. 1.

Tapyboje spalva turi didžiulę reikšmę vaizdą kuriant ir jį suvokiant. Derinant spalvas galima **manipuliuoti** vaizdu. Tarkime, žymaus prancūzų tapytojo impresionisto Klodo Monė paveikslas „Išpūdis. Saulėtekis“, netekęs spalvų, praranda savo prasmę, nes saulės nebesimato. Dėl šios priežasties kūrinio idėja tampa beprasmė: juk pats pavadinimas yra nuoroda į tekančią saulę.

Pav. nr. 2.

Žilvinas Kempinas, lietuvių menininkas, vizualaus meno kūrėjas, gyvenantis Niujorke, savo kūryboje remiasi optinio meno principais ir su savo kūrinium – instaliacija „Tuba“ – atstovavo Lietuvai Venecijos bienalėje 2009 m. Menininkas sukūrė 26 metrų ilgio permatomą tunelį, padarytą iš magnetinių vaizdajuosčių. Svarbiausia jo idėja – tiesioginis patyrimas. Sukuriama buvimo viduje ir išorėje iliuzija. Magnetinės juostos virpėdamos **klaidina** žiūrovus ir sutrikdo jų įprastinį suvokimą.

Gali klaidinti ne tik vizualusis menas – literatūroje veikėjus ar skaitytoją / žiūrovą gali klaidinti kuris nors personažas. **Kas, kodėl ir kaip klaidina Moljero komedijoje „Tartiufas“?**

Šaltinis: Eglė Petravičiūtė, „Manipuliacija vaizdu: kūrybinis iliuzijų panaudojimas“, prieiga per internetą:

https://www.google.com/search?q=manipuliaciniai+santykiai+dail%C4%97s+k%C5%ABrinyje&rlz=1C1CHBD_lTLT845LT845&oq=manipuliaciniai+santykiai+dail%C4%97s+k%C5%ABrinyje&aqs=chrome..69i57j0i546l5.14864j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8

Pamokos uždavinio skelbimas.

Supažindinimas su vertinimu.

VEIKLŲ VERTINIMO KRITERIJAI IR UGDOMOS KOMPETENCIJOS:

VEIKLOS NR.	VEIKLA	TAŠKAI UŽ VEIKLĄ			UGDOMOS KOMPETENCIJOS
		2	1	0	
		Atsakyta išsamiai	Atsakyta iš dalies	Neatsakyta	

1	Dramos terminų: „manipuliacija“, „deus ex machina“, aiškinimasis.				Skaitmeninė.
2	Termino „manipuliacija“ argumentuotas siejimas su atomazga.				Komunikavimo, pažinimo, kultūrinė.
3	Epilogo analizė.				Komunikavimo, pažinimo, kultūrinė.
4	Termino „deus ex machina“ argumentuotas siejimas su epilogu.				Komunikavimo, pažinimo, kultūrinė.
5	Kalbos normų laikymasis.				Komunikavimo.
PAŽYMYS UŽ VEIKLAS					

Namų darbų tikrinimas (namuose mokiniai savarankiškai skaitė V veiksmą):

- **Kokia V veiksmo fabula?**
- **Kaip pasikeičia veikėjų santykiai?**
- **Kaip ir kodėl elgiasi Tartiufras?**
- **Kuri scena žymi veiksmo atomazgą?**
- **Su koku įvykiu susijusi veiksmo atomazga?**
- **Ar ši Moljero komedija baigiasi sulig atomazga? Atsakymą argumentuokite.**

Komedijos epilogo analizė:

- **Kam reikalingas šiai dramai epilogas, nes atomazga jau buvo?**

- Nurodykite komedijos epilogą.
- Raiškiai jį perskaitykite.
- Pacituokite epilogė išryškėjusias svarbias, jūsų nuomone, mintis.
- Kas ištinka Tartiuą?
- Koks netikėtumas aplanko Orgoną ir jo šeimą?
- Ką reiškia terminas „deus ex machina“?
- Kur šis terminas iš pradžių buvo vartojamas ir kodėl?
- Argumentuotai susiekite šį terminą su „Tartiufo“ epilogu.
- Kodėl į šią istoriją įveltas karalius? Prisiminkite Moljero santykius su Prancūzijos karaliumi.

Namų darbo skelbimas. Parašykite komedijai „Tartiufo“ savo epilogą ir pasiruoškite jį raiškiai perskaityti klasėje. Epilogas gali būti neeiluotas; jo apimtis iki 100 žodžių.

PAMOKOS REFLEKSIJA:

Refleksija mokiniams:

1. Kas pavyko, o kas – ne?
2. Kur panaudosiu tai, ko išmokau?

Refleksija mokytoji:

1. Ar skatinau mokinius nagrinėti remiantis įvairiomis perspektyvomis ir nuomonėmis?
2. Ar suteikiau mokiniams galimybę kalbėti jiems suprantama kalba?
3. Ar skatinau klausančius mokinius klausinėti ir uždavinėti jiems įdomius ir aktualius klausimus?
4. Ar skatinau mokinius reflektuoti ir įvertinti savo mokymąsi?
5. Ar sudariau sąlygas mokiniams suvokti, kad kiekvienas iš jų yra svarbus?

NAUJA TEMA. Žemaitės komedijos „Trys mylimos“ fragmento analizė ir interpretacija su kalbos užduotimis. Pridedami galimi atsakymai

Namų darbas

_____ (vardas, pavardė, klasė, data)

Žemaitė, „Trys mylimos“ (ištrauka)

1 veiksmas 1 scena

Liudvikas vienas dairosi troboje: priėjęs prie lovos, nusikabina laikrodėlį, pažiūrėjęs prisideda prie ausies, pasiklauso, užsuka ir atgal pakabina, paskui prieš veidrodį, uostus³⁷ sukinėdamas, šneka

Liudvikas. Kaip nemylėti tokį?.. Jąunosios kaip jąunosios, nėra dyvo³⁸, bet ir ta senė... Ar bereikia didesnio juoko... tris vilioti, tris mylėti, o tokioje paslapyje... jau arti metų, o dar nieko nė viena nenumano apie kitas... (*Vaikščiodamas*) Kol galima, naudosiuos... o kai jau matysiu bloga... pasigrobęs savo Barbelę – papūkšt³⁹ ant Kaukazo... brolis rašė... tuomet papūs man į nosį... tuo tarpu pinigų ir pinigų smaukti, kiek tik galima... (*Mušdamas sau į kaktą*) Reikia gudrystės... galvoti.

KLAUSIMAI IR UŽDUOTYS.

1. Prieš akis matote visą primą sceną. Kaip vadinasi tokia veikėjo kalba? Kodėl? (2 tšk.)

---

2. Kokie faktai paaiškėja iš Liudviko kalbos? (2 tšk.)

---

3. Koks Liudviko tikslas? Kaip tai charakterizuoja personažą? Kodėl? (3 tšk.)

---

4. Koks Liudviko požiūris į jį įsimylėjusias moteris? Kaip tai charakterizuoja personažą? Kodėl? (3 tšk.)

---

5. Charakterizuokite Liudviką remdamiesi remarkomis, įvardytus bruožus pagrįskite. (4 tšk.)

---

³⁷ Uostai – ūsai. (LKŽ)

³⁸ Dyvas (*dabar nevertotinas*) – nuostabus dalykas, keistenybė, stebuklas. (LKŽ)

³⁹ Papūkšt – greitam, staigiam veiksmui žymėti. (DLKŽ)

6. Dramos siužetą sudaro šios dalys: prologas, ekspozicija, veiksmo užuomazga, veiksmo raida, kulminacija, atomazga, epilogas. Kuri iš išvardytų siužeto dalių yra 1 veiksmo 1 scena? Kodėl? (2 tšk.)

---

7. Rašytoja Žemaitė parašė komediją „Trys mylimos“ 1897 metais, t. y. prieš 125 metus. Kadangi kalba nuolat keičiasi, kai kurių linksnių valdymas dabar kitoks. Užpildykite lentelę. (2 tšk.)

SAKINIAI IŠ TEKSTO	KAIP TIE PATYS SAKINIAI TAISYKLINGAI SKAMBĖTŲ DABAR
Kaip nemylėti tokį?..	
Reikia gudrystės... galvoti.	

8. Raskite tekste frazeologizmą, išrašykite ir paaiškinkite. (2 tšk.)

---

9. Pildydami lentelę morfologiškai išnagrinėkite pabrauktus žodžius. Jei žodis neturi kurio nors požymio, parašykite brūkšnį. (4 tšk.)

Kol galima, naudosiuos... o kai jau matysiu bloga... pasigrobęs savo Barbelę – papūkšt ant Kaukazo... brolis rašė... tuomet papūs man į nosį... tuo tarpu pinigus ir pinigus smaukti, kiek tik galima...

Žodis	Kalbos dalis	Giminė	Skaičius	Linksnis	Laikas	Asmuo	Laipsnis
galima							
naudosiuos							
pasigrobęs							
papūkšt							

Vertinimo lentelė

TAŠKAI	24-23	22-21	20-18	17-16	15-14	13-11	10-9	8-6	5-4	3-2	1-0
BALAI	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0

GALIMI ATSAKYMAI

Kl. nr.	Klausimas	Galimas atsakymas	Taškai
1.	Prieš akis matote visą primą sceną. Kaip vadinasi tokia veikėjo kalba? Kodėl?	Monologas, nes jis kalba su savimi / kalbasi vienas.	2
		Atsakyta, bet neargumentuota.	1
		Neatsakyta. / Atsakyta neteisingai.	0
2.	Kokie faktai paaiškėja iš Liudviko kalbos?	Jis vilioja tris moteris: dvi jaunas, vieną pagyvenusią, kitoms to nežinant. (1) Pasinaudojęs jį pamilusiomis moterimis žada pabėgti su savo mergina Barbele į Kaukazą. (2)	2
		Atsakyta iš dalies.	1
		Neatsakyta. / Atsakyta neteisingai.	0
3.	Koks Liudviko tikslas? Kaip tai charakterizuoja personažą? Kodėl?	Išgauti iš moterų kuo daugiau pinigų. (1) Liudvikas nesąžiningas / apgavikas (2), nes pinigus nori išvilioti apgaule, pasinaudojęs moterų jausmais (3).	3
		Atsakyta į du klausimus.	2
		Atsakyta į vieną klausimą.	1
		Neatsakyta. / Atsakyta neteisingai.	0
4.	Koks Liudviko požiūris į jį įsimylėjusias moteris? Kaip tai charakterizuoja personažą? Kodėl?	Jis iš jų tyčiojasi / juokiasi / šaiposi. (1) Neigiamai (2), nes jis elgiasi nesąžiningai / jo kieta širdis / jis nejautrus kitų jausmams (3).	3
		Atsakyta į du klausimus.	2
		Atsakyta į vieną klausimą.	1
		Neatsakyta. / Atsakyta neteisingai.	0
5.	Charakterizuokite Liudviką remdamiesi remarkomis, įvardytus bruožus pagrįskite.	Savimyla (1), nes sako kalbą grožėdamasis savo atvaizdu veidrodyje (2). Nerimastingas / neramus / judrus / nervingas (3), nes nuolat juda, liečia daiktus, sukinėjasi, vaikšto (4).	4
		Įvardyti du bruožai, bet tik vienas iš jų pagrįstas.	3
		Įvardytas vienas bruožas, ir jis pagrįstas. Arba įvardyti du bruožai, bet jie neturi pagrindimo.	2
		Įvardytas vienas bruožas, ir jis neturi pagrindimo.	1

		Neatsakyta. / Atsakyta neteisingai.	0
6.	Dramos siužetą sudaro šios dalys: prologas, ekspozicija, veiksmo užuomazga, veiksmo raida, kulminacija, atomazga, epilogas. Kuri iš išvardytų siužeto dalių yra 1 veiksmo 1 scena? Kodėl?	Ekspozicija (1), nes šioje dalyje atskleidžiami veikėjų santykiai ar pristatomos aplinkybės iki prasidedant veiksmui (2).	2
		Atsakyta, bet neargumentuota.	1
		Neatsakyta. / Atsakyta neteisingai.	0
7.	Rašytoja Žemaitė parašė komediją „Trys mylimos“ 1897 metais, t. y. prieš 125 metus. Kadangi kalba nuolat keičiasi, kai kurių linksnių valdymas dabar kitoks. Užpildykite lentelę.	1. Kaip nemylėti tokio? 2. reikia gudryščių galvoti.	2
		Tinkamai pataisytas vienas pavyzdys.	1
		Neatsakyta. / Atsakyta neteisingai.	0
8.	Raskite tekste frazeologizmą, išrašykite ir paaiškinkite.	„<...> papūs man į nosį <...>“ (1), reiškia: „Man nerūpės.“	2
		Rastas frazeologizmas, bet nepaaiškintas / paaiškintas netinkamai.	1
		Neatsakyta. / Atsakyta neteisingai.	0

9. Pildydami lentelę morfologiškai išnagrinėkite pabrauktus žodžius. Jei žodis neturi kurio nors požymio, parašykite brūkšnį. (4 tšk.)

Kol galima, naudosiuos... o kai jau matysiu bloga... pasigrobes savo Barbelę – papūkšt ant Kaukazo... brolis rašė... tuomet papūs man į nosį... tuo tarpu pinigus ir pinigus smaukti, kiek tik galima...

Žodis	Kalbos dalis	Giminė	Skaičius	Linksnis	Laikas	Asmuo	Laipsnis
<u>galima</u>	neveik. dalyvis	bevardė	-	-	es. l.	-	-
<u>naudosiuos</u>	veiksm.	-	vns.	-	būs. l.	1	-
<u>pasigrobes</u>	veik. dal.	vyr.	vns.	vard.	būt. k. l.	-	-
<u>papūkšt</u>	ištiktukas	-	-	-	-	-	-

PASTABA. Kiekvieno žodžio nagrinėjimo vertė 1 taškas. Bent 1 trūkumas už žodį neleidžia duoti taško.

NAUJA TEMA. Pamokos planas: Žemaitės komedijos „Trys mylimos“ siužeto raida

Bendri pamokos aspektai:	IX klasė
Pamokos tema / problema / klausimai:	Žemaitės komedijos „Trys mylimos“ siužeto raida
Mokymosi uždavinys:	Mokiniai aiškinasi dramos terminus; laikydamiesi kalbos normų, argumentuotai aptaria perskaitytą Žemaitės komedijos „Trys mylimos“ turinį ir pildo siužeto raidos lentelę.
Ugdomos kompetencijos:	Komunikavimo, pažinimo, skaitmeninė.
Tarpdalykiniai ryšiai:	Teatras, etika.
Tarpdalykinės temos:	
PROCESAS:	
<p><u>Sužadinimas</u>: mokytoja rodo Žemaitės, jos dukters ir anūkės nuotrauką ir skaito tekstą:</p> <p>„Perkopusi per šešiasdešimt metų, Žemaitė netikėtai įpuolė į jausmų bedugnę. Ugninga jos prigimtis pražydo visa jėga, kai gyvendama G. Petkevičaitės-Bitės tėvo dvare Puziniškyje susipažino su trisdešimčia metų jaunesniu ūkvedžiu Konstantinu Petrausku. Natūraliai užsimezgusi draugystė tarp inteligentiško, Varšuvoje ir Gardine mokslus baigusio Konstantino ir vitališkos Julijos peraugo į karštesnius jausmus, bent jau tokius jautė rašytoja. Aukštaūgis garbanotas vyras, nors ir šlubčiojantis, traukė gebėjimu bendrauti ir vidiniu žavesiu. <...> Susiformavo keistas romano vertas keturkampis: Julija buvo įsimylėjusi Konstantiną, šis žvalgėsi į jos dukrą Juzę, o dar labiau – į anūkę Elzę. Galiausiai vyriškis pasipiršo rašytojos dukrai Juzei, mat aštuoniolikmetės Elzės nedomino įmetėjęs „jaunikis“. Žemaitės komedija „Trys mylimos“ apie tris moteris viliojantį vyriškį ironiškai atspindi jos pačios išgyventą situaciją, tik tikrovėje ši buvo veikiau graudi nei juokinga.“</p>	

(Šaltinis: https://www.moteris.lt/lt/veidai/g-58440-ugningos-prigimties-zemaite-anksti-istekejo-ir-pagimde-7-vaikus-taciau-tikra-meile-pazino-tik-perkopusi-per-60-metu?fbclid=IwAR1xdgsS0rRFDUK4nOMUwZ_Ipfqm5pk7b6FRi8PhjC_HE-tloDESkRjibeQ)

Nuotraukos nuoroda: <https://www.moteris.lt/lt/veidai/g-58440-ugningos-prigimties-zemaite-anksti-istekejo-ir-pagimde-7-vaikus-taciau-tikra-meile-pazino-tik-perkopusi-per-60-metu#picture=800562d8-542f-4cce-a8a3-b09e07c5d90a.jpg>

Pamokos uždavinio skelbimas.

Supažindinimas su vertinimu.

VEIKLŲ VERTINIMO KRITERIJAI IR UGDOMOS KOMPETENCIJOS:

VEIKLOS NR.	VEIKLA	TAŠKAI UŽ VEIKLĄ			UGDOMOS KOMPETENCIJOS
		2	1	0	
		Atsakyta išsamiai	Atsakyta iš dalies	Neatsakyta	
1	Dramos terminų aiškinimasis				Skaitmeninė.
2	Skaityto teksto turinio aptarimas				Komunikavimo, pažinimo.
3	Turinys aptariamas argumentuojant				Komunikavimo, pažinimo.
4	Lentelės pildymas				Pažinimo.
5	Kalbos normų laikymasis				Komunikavimo.
PAŽYMYS UŽ VEIKLAS					

Dramos terminų aiškinimasis. Dramos terminai: *prologas, ekspozicija, veiksmo užuomazga, veiksmo raida, kulminacija, veiksmo atomazga, epilogas.*

Komedijos turinio aptarimas. Prisimenamas Žemaitės komedijos „Trys mylimos“ siužetas. Aptariamoms komedijos siužeto dalys: kokių dalių nėra, kokios yra. Argumentuotai aptariamoms esančios dramos dalys. Aptariamas loginis teksto lygmuo: tema, problema, pagrindinė mintis. Aptarimas apibendrinamas.

Lentelės „Žemaitės komedijos „Trys mylimos“ siužeto raida“ pildymas:

Prologas	Ekspozicija	Veiksmo užuomazga	Veiksmo raida	Kulminacija	Veiksmo atomazga	Epilogas

PASTABA. Antroje horizontalioje grafoje nurodyti veiksmus ir scenas; trumpai nusakyti siužetą.

Namų darbo skelbimas. Perskaityti Žemaitės komedijos „Trys mylimos“ 1 veiksmo 1 sceną ir atsakyti į klausimus bei atlikti užduotis.

PAMOKOS REFLEKSIJA:

Refleksija mokiniams:

1. Kas pavyko, o kas – ne?
2. Kur panaudosiu tai, ko išmokau?

Refleksija mokytoji:

1. Ar skatinau mokinius nagrinėti remiantis įvairiomis perspektyvomis ir nuomonėmis?
2. Ar suteikiau mokiniams galimybę kalbėti jiems suprantama kalba?
3. Ar skatinau klausančius mokinius klausinėti ir uždavinėti jiems įdomius ir aktualius klausimus?
4. Ar skatinau mokinius reflektuoti ir įvertinti savo mokymąsi?
5. Ar sudariau sąlygas mokiniams suvokti, kad kiekvienas iš jų yra svarbus?

NAUJA TEMA. Sofoklio „Antigonės“ fragmento analizė ir interpretacija su galimais atsakymais

Sofoklio „Antigonė” (fragmentas)

HAIMONAS. Aš – tavo, tėve.

Tu pamokymais gerais

Man rodai kelią, ir visad aš eisiu juo.

Jokių vestuvių **nestatysiu**⁴⁰ aš aukščiau

Užu tave, kurs gėrio kelrodis esi.

KREONTAS. Teisingai sprendi savo širdyje, sūnau:

Aukščiau už viską tėvo turi būt valia... <...>

O tu, sūnau, dėl malonumo nepamesk

Galvos, dėl moters nesuklupki ir žinok,

Jog vietoj meilės dvelkia amžinu šalčiu,

Kai namuose bloga žmona. <...>

Tu kaip nuo priešo nusigręžk nuo tos mergaitės⁴¹,

Tegu **Hade**⁴² ji už ko kito išteks.

Juk ją sugavo, ir įrodymai tikri:

Iš viso krašto nepakluso ji viena. <...>

...kas įstatymus ims mindžiot išdidžiai

Ir valdžią turintiems pradės nurodinėti,

Negaus toks pagyrimo niekad iš manęs.

Ką miestas **pastatys**⁴³, to reikia ir klausyti

Lig smulkmenų, ar bus teisingas jis, ar ne. <...>

HAIMONAS. Dievai žmonėms suteikia, tėve, išmintį,

Tarp žemės gėrių tai didžiausia dovana. <...>

Bet ir kitaip galvojant gali būt tiesos. <...>

Ar gali būt pasauly sūnui kas gražiau

Už tėvo šlovę, kaip ir tėvui už sūnaus?

Tačiau tu nelaikyk vien savo poelgių

Tiesos **mastu**, pareiškęs, kad jos nėra kitur. <...>

...kas išminčius tikras, tam ne gėda bus

Ir kito paklausyt... <...>

---

⁴⁰ **Nestatysiu** – čia: nelaikysiu.

⁴¹ Čia kalbama apie Antigonę, Haimono sužadėtinę.

⁴² **Hadas** – čia: mirusiųjų pasaulis.

⁴³ **Pastatyti** – čia: paskelbti valdovu.

Tiesa, aš jaunas, bet jei mano nuomonė
Tau reiškia ką, gali laikyti vyresniu.
Žmogus iš prigimimo pilnas išminties.
O trūkstant jos (ir šitaip būna juk dažnai),
Ir kito patarimų paklausk gražu. <...>
KREONTAS. Aš – senas jau žmogus ir mokytis dabar
Turėčiau iš jaunuolio šito išminties?
HAIMONAS. Ne išminties, o teisingumo. Jaunas aš,
Tačiau ne metų, o dalyko reik žiūrėti. <...>
KREONTAS. Ar kitas kas, ar aš valdovas šioj šaly?
HAIMONAS. Kur vienas šalį valdo – ne valstybė ten.
KREONTAS. Ar ne valdovams turi priklausyti šalis? <...>
HAIMONAS. Nes aš matau, kaip tiesai tu nusikalsti.
KREONTAS. Nusikalstu, kad valdžią savąją ginu?
HAIMONAS. Jos negini, jei **mindai**⁴⁴ priesakus dievų. <...>
KREONTAS. Tačiau tu niekuomet nevesi jos⁴⁵ gyvos.
HAIMONAS. Ji mirs ir mirdama dar pražudys kai ką.
KREONTAS. Grasindamas tikies, jog tavo bus viršus? <...>
HAIMONAS. Nebūtum tėvas – pavadinčiau bepročiu. <...>
KREONTAS. Tiesa? Olimpu aš prisiekiu, tu žinok:
Nepasidžiaugsi, **užgauliodamas**⁴⁶ mane.
Atveskit tą nenaudėlę, ji čia tuojau
Turės man galą gaut jaunikio akyse.

Iš sen. graikų k. vertė Antanas Dambrauskas

Klausimai ir užduotys.

1. Haimonas ateina pas tėvą Kreontą, Tėbų karalių, apginti Antigonės, išprašyti tėvo jos nebausti. Ar galima iš pirmų Haimono žodžių, charakterizuojančių tėvą, teigti, jog jaunuolis vadovaujasi pagarba tėvui, išmintimi? Savo atsakymą argumentuokite. Argumentą patvirtinkite trumpa citata. (3 tšk.)

⁴⁴ **Mindai** – trypi.

⁴⁵ Čia turima omenyje Antigonė.

⁴⁶ **Užgaulioti** – įžeidinėti.

---

2. Perskaitykite **antruosius** Haimono **žodžius**. Išrašykite sakinį, kuriuo išreiškiama sūnaus pagarba tėvui. Kokia tai meninė priemonė? (2 tšk.)

---

3. Kokiu argumentu **kalbos pradžioje** Haimonas mėgina tėvą palenkti į savo pusę? Atsakykite savais žodžiais. (2 tšk.)

---

4. Remdamiesi karaliaus Kreonto žodžiais, atsakykite, kaip šis vertina Antigonę būsimame šeimyniniame (1) ir visuomeniniame (2) gyvenime? Kodėl būtent taip? Atsakymą formuluokite savais žodžiais. (3 tšk.)

---

5. Naudodamiesi pateikta citata, nurodykite, kam atstovauja Kreontas: „... kas įstatymus ims mindžiot išdidžiai / Ir valdžią turintiems pradės nurodinėti, / Negaus toks pagyrimo niekad iš manęs.“ (1 tšk.)

---

6. Naudodamiesi toliau pateikta citata, nurodykite, kam atstovauja jo sūnus Haimonas: „...mindai priesakus dievų.“ Paaiškinkite, ką reiškia dievų priesakai. (2 tšk.)

---

7. Ar pritariate karaliaus Kreonto minčiai: „Ką miestas pastatys, to reikia ir klausyti / Lig smulkmenų, ar bus teisingas jis, ar ne.“? Atsakymą argumentuokite. (2 tšk.)

8. Kalbėdamas su tėvu, Haimonas išmintį įvardija kaip didžiausią vertybę: „Dievai žmonėms suteikia, tėve, išmintį, / Tarp žemės gėrių tai didžiausia dovana.“ Naudodamiesi antraisiais Haimono žodžiais, išrašykite citatą, kuria **apibendrintai**⁴⁷ apibūdinamas išminčius. (1 tšk.)

---

9. Haimonas moko savo tėvą pradėdamas nuo švelniausio argumento, baigdamas stipriausiu: „Bet ir kitaip galvojant gali būt tiesos.“ (1); „Tačiau tu nelaikyk vien savo poelgių / Tiesos mastu, pareiškęs, kad jos nėra kitur.“ (2); „O trūkstant jos (ir šitaip būna juk dažnai), / Ir kito patarimų paklausyt gražu.“ (3). Remdamiesi šiais haimono žodžiais, charakterizuokite karalių. (2 tšk.)

---

10. Haimonas, jaunas žmogus, moko išminties vyresnį, t. y. savo tėvą. Nurodykite du argumentus, kaip šioje situacijoje Haimonas save pateisina. Atsakykite citatomis. (2 tšk.)

---

11. Iš Haimono ginčo su tėvu paaiškėja, kokią valstybės valdymo formą jaunuolis vertina, gina: „Kur vienas šalį valdo – ne valstybė ten.“ Įvardykite šią formą vienu žodžiu. (1 tšk.)

---

12. Ginčijantis, kai nebeturima argumentų, susijusių su dalyko esme, imamas įžeidinėti pats asmuo. Šis argumentas retorikoje vadinamas *ad hominem*. Pacituokite Haimono argumentą *ad hominem*, skirtą tėvui. (1 tšk.)

---

13. Kaip įtūžęs karalius atsako į šį įžeidimą? Atsakykite savais žodžiais. (2 tšk.)

---

⁴⁷ **Apibendrintai** – nekonkrečiai.

GALIMI TEKSTO SUVOKIMO ATSAKYMAI

Sofoklio „Antigonė” (fragmentas)

Eil. nr.	Klausimas	Galimas atsakymas	Taškai
1.	Haimonas ateina pas tėvą Kreontą, Tėbų karalių, apginti Antigonės, išprašyti tėvo jos nebausti. Ar galima iš pirmų Haimono žodžių, charakterizuojančių tėvą, teigti, jog jaunuolis vadovaujasi pagarba tėvui, išmintimi? Savo atsakymą argumentuokite. Argumentą patvirtinkite trumpa citata.	Taip, nes savo kalbą Haimonas pradeda nuolankiais žodžiais, pabrėždamas savo pagarbą tėvui: „Tu pamokymais gerais / Man rodai kelią...” Arba „...gėrio kelrodis esi...”	3
		Teiginys neišsamus („Taip.“). Citata parinkta tinkama.	2
		Teiginys sutampa su citata. / Teiginys neišsamus, ir citata parinkta iš tolimesnių Haimono žodžių.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
2.	Perskaitykite antruosius Haimono žodžius. Išrašykite sakinį, kuriuo išreiškiama sūnaus pagarba tėvui. Kokia tai meninė priemonė?	„Ar gali būt pasauly sūnui kas gražiau / Už tėvo šlovę, kaip ir tėvui už sūnaus?” Retorinis klausimas.	2
		Išrašytas sakiny, bet neįvardyta meninė priemonė.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
3.	Kokiu argumentu kalbos pradžioje Haimonas mėgina tėvą palenkti į savo pusę? Atsakykite savais žodžiais.	Teigdamas, jog jam svarbiau tėvo valia nei vedybos su Antigone.	2
		Atsakymas cituojamas.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
4.	Remdamiesi karaliaus Kreonto žodžiais, atsakykite, kaip šis vertina Antigonę būsimame šeimyniniame (1) ir visuomeniniame (2) gyvenime? Kodėl būtent taip? Atsakymą formuluokite savais žodžiais.	Neigiamai ir kaip būsimą žmoną, ir kaip pilietę / visuomenės narę, nes, anot Kreonto, ji nepakluso karaliaus valiai.	3
		Atsakyta į abu klausimus, bet pirmasis atsakymas neišsamus.	2
		Atsakyta į vieną klausimą.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0

5.	Naudodamiesi pateikta citata, nurodykite, kam atstovauja Kreontas: „... kas įstatymus ims mindžiot išdidžiai / Ir valdžią turintiems pradės nurodinėti, / Negaus toks pagyrimo niekad iš manęs.“	Įstatymams, valdžiai.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
6.	Naudodamiesi toliau pateikta citata, nurodykite, kam atstovauja jo sūnus Haimonas: „...mindai priesakus dievų.“ Paaiškinkite, ką reiškia dievų priesakai.	Dievų priesakams. Dievų priesakai – tai papročiai, tradicijos, susiklosčiusios per šimtmečius.	1
		Atsakyta į vieną klausimą.	0
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	
7.	Ar pritariate karaliaus Kreonto minčiai: „Ką miestas pastatys, to reikia ir klausyti / Lig smulkmenų, ar bus teisingas jis, ar ne“? Atsakymą argumentuokite.	Pateikiama argumentuota nuomonė.	2
		Nuomonė neargumentuojama.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
8.	Kalbėdamas su tėvu, Haimonas išmintį įvardija kaip didžiausią vertybę: „Dievai žmonėms suteikia, tėve, išmintį, / Tarp žemės gėrių tai didžiausia dovana.“ Naudodamiesi antraisiais Haimono žodžiais, išrašykite citatą, kuria apibendrintai apibūdinamas išminčius.	„... kas išminčius tikras, tam ne gėda bus / Ir kito paklausyt...“	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
9.	Haimonas moko savo tėvą pradėdamas nuo švelniausio argumento, baigdamas stipriausiu: „Bet ir kitaip galvojant gali būt tiesos.“ (1); „Tačiau tu nelaikyk vien savo poelgių / Tiesos mastu, pareiškęs, kad jos nėra kitur.“ (2); „O trūkstant jos (ir šitaip būna juk dažnai), / Ir kito patarimų paklausyt gražu.“ (3).	Kategoriškas, neišmintingas, negirdintis kitų nuomonės, susireikšminęs.	2
		Teisingai nurodyti du bruožai.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0

	Remdamiesi šiais Haimono žodžiais, charakterizuokite karalių.		
10.	Haimonas, jaunas žmogus, moko išminties vyresnį, t. y. savo tėvą. Nurodykite du argumentus, kaip šioje situacijoje Haimonas save pateisina. Atsakykite citatomis.	„Tiesa, aš jaunas, bet jei mano nuomonė / Tau reiškia ką, gali laikyti vyresniu.“ Arba „Žmogus iš prigimimo pilnas išminties.“ (1) „Jaunas aš, / Tačiau ne metų, o dalyko reik žiūrėti.“ (2)	2
		Nurodomas vienas argumentas.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
11.	Iš Haimono ginčo su tėvu paašškėja, kokią valstybės valdymo formą jaunuolis vertina, gina: „Kur vienas šalį valdo – ne valstybė ten.“ Įvardykite šią formą vienu žodžiu.	Demokratija.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
12.	Ginčijantis, kai nebeturima argumentų, susijusių su dalyko esme, imamas įžeidinėti pats asmuo. Šis argumentas retorikoje vadinamas <i>ad hominem</i> . Pacituokite Haimono argumentą <i>ad hominem</i> , skirtą tėvui.	„Nebūtum tėvas – pavadinčiau bepročiu.“	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
13.	Kaip įtūžęs karalius atsako į šį įžeidimą? Atsakykite savais žodžiais.	Liepia iškviešti Antigoną ir rengiasi ją pražudyti sūnaus akivaizdoje.	2
		Atsakymas neišsamus.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0

Vertinimo lentelė

TĄŠKAI	24-23	22-21	20-18	17-16	15-14	13-11	10-9	8-6	5-4
BALAI	10	9	8	7	6	5	4	3	2